

Studie

(F)2012

14 november 2019

Studie over het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van de Belgische huishoudens in 2018

Artikel 23, § 2, 2° van de wet van 29 april 1999 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt en artikel 15/14, § 2, 2° van de wet van 12 april 1965 betreffende het vervoer van gasachtige producten en andere door middel van leidingen

Niet-vertrouwelijk

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN	3
EXECUTIVE SUMMARY.....	5
1. INLEIDING	8
2. METHODOLOGISCH KADER	8
3. DE PRIJZEN VAN ELEKTRICITEIT EN AARDGAS EN HUN EVOLUTIE VAN 2007 TOT 2018.....	11
3.1. Evolutie van de elektriciteits- en aardgasPRIJS van 2007 tot 2018.....	11
3.2. Evolutie van de gemiddelde jaarlijkse factuur voor elektriciteit en aardgas van een huishouden MET 4 personen.....	13
3.3. Sociaal tarief en zijn evolutie van 2007 tot 2018.....	15
3.4. Evolutie van de gemiddelde jaarlijkse elektriciteits- en aardgasfactuur van een huishouden met 4 personen dat van het sociaal tarief geniet.....	17
4. AANDEEL VAN DE ELEKTRICITEITS- EN AARDGASFACTUUR VOOR 4 TYPES VAN HUISHOUDENS EN HUN STANDAARDVERBRUIK voor het jaar 2018.....	18
4.1. Inleiding	18
4.2. Analyse voor de huishoudens die elektriciteit en aardgas verbruiken OM de energiebehoeften van hun woning TE DEKKEN (ca. 61% van de huishoudens).....	21
4.2.1. Aandeel van de gemiddelde elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van een alleenstaande.....	21
4.2.2. Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit 2 volwassenen (zonder kinderen ten laste).....	22
4.2.3. Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur van het budget van een huishouden bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen ten laste.....	22
4.2.4. Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van een éénoudergezin (1 ouder met 2 kinderen ten laste).....	23
4.3. Analyse voor de huishoudens die uitsluitend elektriciteit verbruiken OM de energiebehoeften van hun woning TE DEKKEN (ca. 6 % van de huishoudens).....	24
4.3.1. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een alleenstaande die 8.000 kWh elektriciteit per jaar verbruikt.....	24
4.3.2. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit twee volwassenen (zonder kinderen ten laste) die 11.700 kWh elektriciteit per jaar verbruiken	25
4.3.3. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen ten laste.....	26
4.3.4. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit één volwassene en twee kinderen ten laste.....	27
4.4. Samenvatting	28
5. HOE DEZE CIJFERS INTERPRETEREN IN HET LICHT VAN HET CONCEPT "ENERGIEARMOEDE"? 32	
5.1. Energiearmoede volgens de aanpak gebaseerd op de uitgaven (<i>expenditure approach</i>) 33	

5.2.	Energiearmoede volgens de aanpak van de BELEVING (<i>consensual based approach</i>)	35
6.	CONCLUSIE.....	36
	BIJLAGE 1	40
	BIJLAGE 2	43

LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

Tabellen

Tabel 1: Gemiddeld jaarlijks elektriciteits- en aardgasverbruik van Belgische huishoudens die in hun woning elektriciteit en aardgas verbruiken, in functie van het aantal personen in het huishouden (2018)	9
Tabel 2: Geraamd standaard elektriciteitsverbruik beschouwd per jaar, per samenstelling van huishouden (kWh/jaar) voor de huishoudens die enkel elektriciteit verbruiken	10
Tabel 3: Evolutie van de elektriciteitsprijs van 2007 tot 2018 in lopende en constante prijs	12
Tabel 4: Evolutie van de aardgasprijs van 2007 tot 2018 in lopende en constante prijs.....	13
Tabel 5: Evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijs voor een huishouden van 4 personen met een verbruik van 3.902 kWh aan elektriciteit en 17.876 kWh aan aardgas (€ lopend)	14
Tabel 6: Vergelijking tussen de gemiddelde prijs die door de voornaamste leveranciers gehanteerd wordt en de sociale tarieven elektriciteit en aardgas die in 2018 van toepassing waren	16
Tabel 7: Evolutie, in lopende en constante prijzen, van het sociaal tarief voor elektriciteit van 2007 tot 2018.....	16
Tabel 8: Evolutie in lopende en constante prijzen, van het sociaal tarief voor gas van 2007 tot 2018	17
Tabel 9: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een alleenstaande, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecielen	21
Tabel 10: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen zonder kinderen ten laste, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecielen	22
Tabel 11: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen met 2 kinderen ten laste, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecielen	23
Tabel 12: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een éénoudergezin, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecielen	24
Tabel 13: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een alleenstaande (voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt), na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inko	25
Tabel 14: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen zonder kinderen ten laste (voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt), na aftrek van de ko	26

Tabel 15: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen met 2 kinderen ten laste (voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt), na aftrek van de kos.....	27
Tabel 16: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een eenoudergezin voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkome	28
Tabel 17: Synthese: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het maandelijks beschikbare netto inkomen voor 4 types van huishoudens - 2018	29
Tabel 18: Aandeel van de Belgische bevolking dat zich niet in staat acht om zich naar behoren te verwarmen omwille van financiële redenen ("subjectieve energiearmoede") (%).....	36

Figuren

Figuur 1: Evolutie van de jaarlijkse totale elektriciteits- en aardgasfactuur (lopende prijs).....	14
Figuur 2: Evolutie van de gemiddelde jaarlijkse factuur (aardgas en elektriciteit) van een huishouden met 4 personen dat het sociaal tarief voor gas en elektriciteit geniet en van een huishouden dat geen sociaal tarief geniet	18
Figuur 3: Verdeling van de typologieën van huishoudens over de bevolking 2018.....	19
Figuur 4: Voornaamste energiebron van de Belgische huishoudens voor verwarming (2018).....	20
Figuur 5: Aandeel van de energiefactuur ten opzichte van het beschikbare mediane inkomen van de huishoudens	31
Figuur 6: Raming van het percentage huishoudens in energiearmoede voor de huishoudens die in hun woning elektriciteit en aardgas verbruiken in 2018.....	35
Figuur 7: Evolutie van de "subjectieve energiearmoede" in België en binnen de EU27 (linkeras) en evolutie van de gemiddelde courante gasprijs (€/MWh) (rechteras).....	36

EXECUTIVE SUMMARY

Deze studie analyseert het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van de Belgische huishoudens in 2018. Ze heeft tot doel de gemiddelde jaarlijkse energiekost (elektriciteit en aardgas) die de Belgische huishoudens betalen om zich te verwarmen, de woning te verlichten en in andere energiebehoeften van hun woning te voorzien, te vergelijken met het beschikbaar gemiddeld netto inkomen (na aftrek van de kosten van de woning) van de Belgische huishoudens.

Om te beginnen stelt ze de evolutie voor van de gemiddelde *all-in* prijs van elektriciteit en aardgas tussen 2007 en 2018. Tijdens deze periode is de gemiddelde *all-in* prijs van elektriciteit gestegen met 62 % in lopende prijzen en met 31 % in constante prijzen (i.e. met neutralisatie van het effect van de inflatie). Deze toename is grotendeels te wijten aan de stijging van de distributietarieven en de toeslagen/heffingen. De gemiddelde *all-in* prijs van aardgas is dan weer gestegen met 27 % in lopende prijzen en met 2,4 % in constante prijzen.

Om het recht op toegang tot energie, een basisbehoefte, te waarborgen en huishoudens in een kwetsbare situatie te beschermen heeft de wetgever het sociaal tarief voor elektriciteit en aardgas ingevoerd. Huishoudens die dit sociaal tarief genieten, worden gewoonlijk "beschermde residentiële klanten met een bescheiden inkomen of in een kwetsbare situatie" genoemd. In 2018 was het sociaal tarief voor elektriciteit ca. 32 % goedkoper dan de gemiddelde *all-in* prijs van elektriciteit en was het sociaal tarief voor aardgas ca. 48 % goedkoper dan de gemiddelde *all-in* prijs van aardgas.

De studie analyseert de evolutie van de gemiddelde jaarlijkse totale factuur voor elektriciteit en aardgas van een huishouden met 4 personen¹. Die factuur is met 41 % gestegen tussen 2007 en 2018 (in lopende prijzen). Wanneer het huishouden het sociaal tarief voor elektriciteit en aardgas geniet, is zijn factuur gestegen met 28 %. Tot in 2015 vertegenwoordigde de elektriciteitsfactuur ca. 40 % van de globale energiefactuur. Sindsdien vertegenwoordigt de elektriciteitsfactuur ca. 50 % van de globale factuur.

Vervolgens neemt de studie het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van vier verschillende profielen van huishoudens onder de loep, met elk hun specifieke kenmerken op het vlak van elektriciteits- en, desgevallend, aardgasverbruik:

- een alleenstaande;
- een huishouden bestaande uit twee volwassenen zonder kinderen ten laste;
- een huishouden van twee volwassenen met twee kinderen ten laste;
- en een eenoudergezin bestaande uit één volwassene en twee kinderen ten laste.

Voor elk type huishouden werd uitgegaan van een standaard gemiddeld elektriciteits- en/of aardgasverbruik. De studie definieert bijgevolg gemiddelden/grootteordes en baseert zich daarvoor op referentiestudies die moeten worden benaderd met alle gebruikelijke voorbehoud wetende dat het elektriciteits- en aardgasverbruik immers varieert in functie van tal van parameters: de oppervlakte van de woning, de kwaliteit van haar isolatie, het aantal bewoners dat in de week / tijdens het weekend / overdag / 's avonds in de woning woont, de energieprestatie van de voorzieningen, het onderhoud van de verwarmingsketel en de voorzieningen, de verbruiksgewoonten, enzovoort. Rekening houdend met de vooraf bepaalde gemiddelde energieprofielen en het voorbehoud luiden de becijferde vaststellingen van de analyse voor 2018 als volgt:

---

¹ Voor een type huishouden dat zijn woning en water verwarmt met aardgas en voor het overige elektriciteit verbruikt.

- Wanneer de huishoudens hun woning en hun sanitair warm water verwarmen op aardgas en wanneer ze voor het overige (verlichting, huishoudtoestellen enz.) elektriciteit verbruiken (61 % van de Belgische huishoudens verkeert in dit geval):
  - dan bedraagt het aandeel van de jaarlijkse elektriciteits- en aardgasfactuur ongeveer 5 % van de mediane inkomens² van de huishoudens die bestaan uit twee personen zonder kinderen ten laste en van de huishoudens die bestaan uit twee personen met twee kinderen ten laste. Het aandeel is groter voor alleenstaanden en voor eenoudergezinnen (een volwassene met twee kinderen ten laste): de elektriciteits- en aardgasfactuur vertegenwoordigt respectievelijk ongeveer 8 en 10 % van hun beschikbare mediane inkomens (na aftrek van de kosten van de woning)³;
  - Voor de huishoudens die deel uitmaken van het eerste inkomensdeciel⁴:
    - Het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur is erg groot voor de 4 beschouwde standaardprofielen van huishoudens als ze het sociaal tarief niet genieten. Volgens de gerealiseerde analyse besteden 10 % van de alleenstaanden en 10 % van de eenoudergezinnen respectievelijk ten minste 18 % en 21 % van hun inkomen aan hun elektriciteits- en aardgasfactuur. Voor de huishoudens bestaande uit twee volwassenen zonder kinderen ten laste en voor de huishoudens van twee volwassenen met twee kinderen ten laste bedraagt het aandeel van de energiefactuur, respectievelijk, ongeveer 10 % en 8 % van hun beschikbare inkomens.
    - Als ze het sociaal tarief genieten, bedraagt het aandeel dat alleenstaanden en eenoudergezinnen aan hun elektriciteits- en aardgasfactuur besteden respectievelijk meer dan 11% en 13% van hun beschikbare inkomens (6 % voor de huishoudens van twee volwassenen zonder kinderen ten laste en 5 % voor de huishoudens van twee volwassenen met twee kinderen ten laste).
- Wanneer de huishoudens uitsluitend elektriciteit verbruiken voor hun woning (om zich te verwarmen, om te koken, voor de huishoudtoestellen, voor de verlichting en het sanitair warm water) (volgens Statbel⁵ gaat het om 6% van de huishoudens), dan kan het aandeel van de energiefactuur ten opzichte van de inkomsten van de gezinnen *bijzonder* hoog oplopen (tot 20 % van de beschikbare mediane inkomens voor eenoudergezinnen). We mogen er dan ook van uitgaan dat de huishoudens die in dergelijke situaties verkeren, hun energieverbruik zullen gaan verminderen (ten koste van hun welzijn) om de impact op hun koopkracht te beperken, waardoor ze onder de definitie van "verborgen energiearmoede" vallen. Van alle profielen van huishoudens die in de studie worden geanalyseerd, is de energiefactuur van eenoudergezinnen die uitsluitend met elektriciteit verwarmen (ca. 15.000 huishoudens volgens de ramingen) het hoogst ten opzichte van hun beschikbare inkomens.

---

² Het mediaan inkomen stemt overeen met het niveau van inkomen waar de helft van de huishoudens van de beschouwde populatie een lager inkomen heeft en de andere helft een hoger inkomen.

³ Tenzij ze het sociaal tarief genieten (zie *infra*).

⁴ De decielen laten toe de populatie te verdelen over 10 inkomenscategorieën. Het eerste deciel beslaat de 10% huishoudens met de laagste inkomens, het tweede deciel omvat de huishoudens met inkomens die behoren tot de 20% huishoudens met de laagste inkomens maar hoger dan de inkomens van de 10% laagste, en zo verder.

⁵ BE-SILC-enquête, Statbel, Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium

Over het algemeen toont de studie het volgende aan:

- Het aandeel van de energiefactuur in het netto-inkomen van de huishoudens is heel verschillend afhankelijk van het feit of ze hun energiebehoefte al dan niet alleen met elektriciteit dekken. Van alle onderzochte profielen besteden huishoudens die met elektriciteit verwarmen gemiddeld een groter deel van hun beschikbaar inkomen aan hun energiefactuur dan huishoudens die met aardgas verwarmen.
- Eender welke vorm van energie ze gebruiken (enkel elektriciteit of niet), voor alleenstaanden en eenoudergezinnen maakt de energiefactuur altijd een groter deel uit van hun beschikbaar netto-inkomen dan voor huishoudens met minstens twee volwassenen. Het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur is bijzonder problematisch voor alleenstaanden en eenoudergezinnen die tot de laagste inkomensdecielen behoren.
- Het mechanisme van sociale tarieven maakt het mogelijk om, als alle andere zaken gelijk blijven, de jaarlijkse totaalfactuur voor elektriciteit en aardgas voor deze huishoudens te beperken en dus ook het aandeel ervan in het beschikbare netto-inkomen. Toch kunnen niet alle Belgische huishoudens met de laagste inkomens van de sociale tarieven genieten. Dit hangt immers niet enkel af van de hoogte van de inkomsten, maar ook van het statuut.

Op het einde van de studie worden deze resultaten bekeken in het licht van het concept "energiearmoede", een onderwerp dat steeds belangrijker wordt op Europees niveau en versterkt wordt in de bepalingen van de nieuwe elektriciteitsrichtlijn⁶. Momenteel hebben noch België, noch de Europese Unie een precieze definitie van energiearmoede. Er bestaat ook geen Europese of Belgische unieke/standaardindicator die het mogelijk maakt de energiearmoede te meten. Als we ervan uit gaan dat huishoudens in een kwetsbare energiesituatie die huishoudens zijn die meer dan 10% van hun beschikbare netto inkomen (na aftrek van de huisvestingskost) besteden aan de betaling van hun elektriciteits- en gasfactuur, dan kunnen we stellen dat, in 2018, voor de huishoudens die hun woning en hun sanitair warm water verwarmen met aardgas (i.e. 61% van de Belgische huishoudens), energiearmoede een feit was voor ca.:

- 20 % tot 30 % van de alleenstaanden;
- 2 % van de huishoudens met twee volwassenen zonder kinderen ten laste;
- 6 % tot 10 % van de huishoudens met twee volwassenen en twee kinderen ten laste;
- 40 % tot 50 % van de éénoudergezinnen (een volwassene met twee kinderen ten laste).

Dit betekent dat ten minste 400.000 Belgische huishoudens in energiearmoede leven. Natuurlijk blijft dit cijfer een raming die met de nodige voorzichtigheid moet worden behandeld, rekening houdend met de in de studie geformuleerde opmerkingen betreffende de methodologie. Bovendien heeft dit cijfer enkel betrekking op de huishoudens die thuis gas en elektriciteit verbruiken en op de 4 typologieën van huishoudens die in de studie worden geanalyseerd. Het totale aantal huishoudens in energiearmoede in België in 2018 ligt bijgevolg veel hoger. Men moet daarnaast in het achterhoofd houden dat het concept van energiearmoede een dynamisch begrip is dat evolueert volgens de context en de beoogde doelgroepen en de toevalligheden waarmee ze te maken krijgen. De kwantificering ervan is bijgevolg niet vast en vereist integendeel voortdurende aandacht die verder gaat dan de huidige verkennende oefening.

---

⁶ Richtlijn (EU)2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot wijziging van Richtlijn 2012/27/EU.

1. INLEIDING

Deze studie analyseert het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van de Belgische huishoudens in 2018.

Ze heeft tot doel de gemiddelde jaarlijkse energiekost (elektriciteit en aardgas) die de Belgische huishoudens betalen om zich te verwarmen, de woning te verlichten en aan andere energiebehoeften van hun woning te voldoen, te vergelijken met hun beschikbare gemiddelde netto inkomen.

Om te beginnen stelt de studie de evolutie voor van de prijzen voor elektriciteit en aardgas tussen 2007 en 2018 evenals de evolutie van de gemiddelde jaarlijkse elektriciteits- en aardgasfactuur voor een huishouden van 4 personen.

Vervolgens wordt het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van vier verschillende profielen van huishoudens onder de loep genomen, met elk hun specifieke kenmerken op het vlak van elektriciteits- en aardgasverbruik: een alleenstaande, een huishouden bestaande uit twee volwassenen zonder kinderen ten laste, een huishouden bestaande uit twee volwassenen met twee kinderen ten laste en een eenoudergezin samengesteld uit een volwassene met twee kinderen ten laste.

Tot slot worden de resultaten bekeken in het licht van het concept "energiearmoede".

2. METHODOLOGISCH KADER

De studie is gebaseerd op verschillende gegevens, statistieken en parameters afkomstig van studies en referentiedatabanken voor België.

De cijfers in verband met de prijs voor elektriciteit en aardgas zijn afkomstig van de gegevens van de CREG (Studie (F)1914 – Studie over de componenten van de elektriciteits- en aardgasprijzen, 21 maart 2019⁷). Het gaat om de gemiddelde *all-in* prijzen voor elektriciteit en aardgas zoals die vastgesteld en gehanteerd werden in België door de 5 meest representatieve leveranciers voor de elektriciteits- en aardgasmarkt tijdens de beschouwde periode (2007-2018)⁸. Het spreekt echter voor zich dat de prijs die elk huishouden betaalt in de realiteit varieert in functie van talrijke parameters, zoals: het gewest en de distributienetzone, de leverancier, het contracttype en zijn verbruik. De studie heeft niet de bedoeling om de cijfers verder te verfijnen in functie van deze verschillende parameters.

De gegevens over de inkomens zijn afkomstig van de Belgische enquêtes "*Statistics on Income and Living Conditions*" (BE-SILC)⁹ van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium). De SILC-enquêtes zijn de referentiebron van Eurostat voor vergelijkbare statistieken over inkomensverdeling en sociale inclusie in de Europese Unie. Het SILC-kader voorziet in de jaarlijkse verzameling van

---

⁷ <https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F1914NL.pdf>

⁸ De leveranciers in kwestie zijn de volgende: Luminus, Engie-Electrabel (Electrabel Customer Solutions tot in 2015), Eneco (voorheen ENI-Nuon / Eni Gas & Power), Essent, Lampiris. Ze vertegenwoordigen minstens 87% van de elektriciteitsmarkt en minstens 85% van de aardgasmarkt gedurende de ganse beschouwde periode.

⁹ De SILC-enquête (*Statistics on Income and Living Conditions*) is een enquête over de inkomens en de levensomstandigheden van de huishoudens die jaarlijks gerealiseerd wordt aan de hand van op Europees niveau bepaalde indicatoren. De enquête is gebaseerd op een steekproef van 6.000 Belgische huishoudens. De resultaten worden gepubliceerd op Statbel. Meer informatie over dit onderwerp vindt u in Bijlage 1.

transversale gegevens met betrekking tot een bepaald tijdstip of een bepaalde periode, met variabelen over inkomen, armoede, sociale uitsluiting, huisvesting en andere levensomstandigheden. In België heeft de SILC-enquête betrekking op 6.000 Belgische huishoudens (voor meer informatie over de EU-SILC-methodologie verwijzen we naar bijlage 1). De SILC-gegevens van Statbel vormen de basisreferentie voor de jaarlijkse statistieken over de inkomens van de huishoudens¹⁰. Het zijn voornamelijk de gegevens betreffende het beschikbare netto inkomen na aftrek van de kosten voor de woning die worden gebruikt. Deze gegevens komen van de FOD Economie. Wanneer er in de studie sprake is van het beschikbare inkomen, gaat het om het beschikbare netto inkomen na aftrek van de kosten van de woning.

De gegevens betreffende het aantal begunstigden van het sociaal tarief zijn afkomstig van de FOD Economie¹¹ en de CREG.

Wat betreft de energieprofielen van typeverbruik die in de studie worden beschouwd, worden twee verschillende situaties geanalyseerd.

In eerste instantie analyseert de studie het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het inkomen van de Belgische huishoudens voor huishoudens die in hun woning elektriciteit en aardgas verbruiken.

De energieprofielen van typeverbruik die voor deze huishoudens in aanmerking worden genomen¹², zijn gebaseerd op de verbruiksgegevens die afkomstig zijn van een steekproef van 139.000 Belgische huishoudens. De CREG heeft deze gegevens ontvangen van een van de grootste elektriciteits- en aardgasleveranciers in de Belgische markt. Ze zijn afkomstig van een enquête die deze leverancier in 2016-2017 heeft afgenomen bij zijn klanten en waarvan de gebruiksgegevens werden geactualiseerd met de volumes die in 2018 aan diezelfde klanten werden gefactureerd.

Deze gegevens laten toe het gemiddelde energieverbruik van de Belgische huishoudens te ramen in functie van het aantal personen in het huishouden. De resultaten zijn opgenomen in onderstaande tabel 1 en hebben dus betrekking op huishoudens die in hun woning tegelijk elektriciteit en aardgas verbruiken.

Tabel 1: Gemiddeld jaarlijks elektriciteits- en aardgasverbruik van Belgische huishoudens die in hun woning elektriciteit en aardgas verbruiken, in functie van het aantal personen in het huishouden (2018)

Aantal personen/huishouden	Elektriciteitsverbruik (kWh)	Aardgasverbruik (kWh)
1	1.781	10.886
2	2.869	14.715
3	3.434	16.262
4	3.902	17.876
5	4.204	18.512
6	4.060	18.235
7+	4.148	19.051

¹⁰ De Huishoudbudgetenquête is eveneens een belangrijke bron voor statistische informatie ter zake, maar is gebaseerd op een steekproef van 5.000 Belgische huishoudens (tegenover 6.000 Belgische huishoudens voor de SILC-studie van Statbel) en wordt tweejaarlijks uitgevoerd (terwijl de SILC-enquête jaarlijks gehouden wordt). Om deze twee redenen baseert deze studie zich op de SILC-gegevens.

¹¹ De FOD Economie beschikt over gegevens betreffende het aantal automatische begunstigden van het sociaal tarief. In deze studie wordt een raming gemaakt van het aantal begunstigden van het sociaal tarief die dit tarief niet automatisch genieten maar daartoe een dossier moeten indienen.

¹² Het gaat typischerwijze om huishoudens waarbij elektriciteit de voedingsbron vormt voor de verlichting, de elektrische huishoudapparaten, een wasmachine en een droogtrommel en waarbij gas de voedingsbron vormt voor de centrale verwarming, het warm water en het koken.

Bron: gegevens van een van de grootste leveranciers die actief zijn in de Belgische markt, op basis van een enquête die werd afgenomen bij 240.000 huishoudens.

Natuurlijk varieert het *reële* elektriciteits- en aardgasverbruik van elk huishouden in functie van tal van parameters: de oppervlakte van de woning, de kwaliteit van de isolatie van het huis, het aantal bewoners dat in de week / tijdens het weekend / overdag / 's avonds in de woning woont, de energieprestatie van de voorzieningen, het onderhoud van de verwarmingsketel en de voorzieningen, de verbruiksgewoonten enzovoort. De gekozen energieprofielen die in het kader van de huidige studie worden gebruikt (tabel 1), zijn gemiddelden die met het gebruikelijke voorbehoud dienen te worden benaderd. Verder dient eveneens gepreciseerd dat het energieverbruik gezien wordt als constant in de tijd, ook al is het bekend dat bijvoorbeeld de weersomstandigheden van jaar tot jaar kunnen variëren en dat dit een invloed heeft op het hoger of lager energieverbruik van de huishoudens.

Tevens benadrukken we dat deze resultaten verschillen van de referentie-verbruiksprofielen Dc (3.500 kWh elektriciteit) en T2 (23.260 kWh aardgas) die gewoonlijk worden beschouwd als "standaardprofielen" inzake verbruik van een huishouden dat bestaat uit 2 volwassenen en 2 kinderen. In tabel 1 is het elektriciteitsverbruik van een huishouden van 4 personen groter (+ 402 kWh/jaar), terwijl het aardgasverbruik (veel) lager is (- 5.384 kWh/jaar). In dit opzicht dient te worden vermeld dat de standaardprofielen Dc en T2 nooit meer zijn bijgewerkt sinds hun ontstaan (in de jaren 2000), terwijl heel wat - inzonderheid technologische - evoluties tijdens diezelfde periode het licht hebben gezien. Door de jaren hebben deze evoluties het gemiddelde energieverbruik van de Belgische huishoudens beïnvloed, nu eens in neerwaartse richting (bv. de evoluties wat betreft de isolatie van gebouwen of de energie-efficiëntie van de voorzieningen) en dan weer in opwaartse richting (bv. de stijging van het aantal elektrische toestellen in de woningen, de ontwikkeling van elektrische voertuigen of warmtepompen). Ze kunnen een verklaring bieden voor de waargenomen verschillen. In de huidige studie gebruiken we de resultaten van de voornoemde enquête, die werd uitgevoerd in 2016-2017 en werd bijgewerkt met de gegevens van 2018, daar het om de recentste enquête gaat en ze gebaseerd is op een representatieve steekproef.

In een tweede fase wordt het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het inkomen van de Belgische huishoudens geraamd voor huishoudens die *enkel* elektriciteit verbruiken in hun woning en verwarmen met elektriciteit.

Om de profielen van standaardverbruik van deze huishoudens te bepalen wordt er rekening gehouden met het verbruik per gebruik en per samenstelling van het huishouden zoals gedefinieerd door de CWaPE¹³ en met een jaarlijks verbruik van 100 kWh/m² voor verwarming.

Tabel 2 toont het geraamde jaarlijkse standaard elektriciteitsverbruik in functie van de samenstelling van het huishouden, voor huishoudens waarvoor elektriciteit als enige verbruikte energievorm in de woning geldt. Hier wordt er dus van uitgegaan dat het huishouden enkel elektriciteit verbruikt om zijn sanitair warm water te verwarmen, te koken en de woning te verwarmen. Tevens wordt aangenomen dat het huishouden niet over zonnepanelen beschikt.

Tabel 2: Geraamd standaard elektriciteitsverbruik beschouwd per jaar, per samenstelling van huishouden (kWh/jaar) voor de huishoudens die enkel elektriciteit verbruiken

	1-persoons huishouden	2-persoons huishouden	3-persoons huishouden	4-persoons huishouden
--	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

¹³ "La consommation moyenne de clients résidentiels types", Directiecomité van de CWaPE, november 2003. Er konden geen officiële documenten van de VREG of van BRUGEL gevonden worden, waarin het standaard elektriciteits- en/of aardgasverbruik werd voorgesteld in functie van de grootte van het beschouwde huishouden; daarom werd het document van de CWaPE als referentie gebruikt. Het gaat om een vrij oud document. Om de studie te verdiepen zou het interessant zijn om deze gegevens te actualiseren.

Verbruik kWh/jaar	8.000	11.700	14.305	16.650
-------------------	-------	--------	--------	--------

Bron: CWAPE, eigen berekeningen

3. DE PRIJZEN VAN ELEKTRICITEIT EN AARDGAS EN HUN EVOLUTIE VAN 2007 TOT 2018

Dit eerste hoofdstuk stelt de evolutie voor van de gemiddelde jaarlijkse prijs van elektriciteit en aardgas tussen 2007 en 2018. Met "prijs van elektriciteit en aardgas" wordt de globale *all in* prijs bedoeld die de huishoudelijke consument betaalt, i.e. de prijs van de energie, de transmissienettarieven, de distributienettarieven alsook de diverse heffingen en taksen, inclusief de btw.

Er wordt ook een analyse gemaakt van de evolutie van de gemiddelde jaarlijkse factuur van een huishouden met 4 personen waarbij elektriciteit de voedingsbron vormt voor de verlichting, de elektrische huishoudapparaten, een wasmachine en een droogtrommel en waarbij gas de voedingsbron vormt voor de centrale verwarming, het warm water en eventueel het koken¹⁴.

Tot slot stelt het laatste deel van het hoofdstuk het sociaal tarief voor elektriciteit en aardgas voor alsook de evolutie van de gemiddelde jaarlijkse factuur van een huishouden met 4 personen dat zowel het sociaal tarief voor elektriciteit als het sociaal tarief voor aardgas geniet.

3.1. EVOLUTIE VAN DE ELEKTRICITEITS- EN AARDGASPRIJS VAN 2007 TOT 2018

Bij de analyse van de evolutie van de energieprijzen en de impact op het budget van een huishouden door de tijd wordt er niet alleen gekeken naar de ontwikkeling van de nominale prijs (lopende prijs), maar ook naar de evolutie van de reële prijs (constante prijs) die de impact van de inflatie neutraliseert.

De gemiddelde lopende prijs van elektriciteit voor een huishoudelijke consument is gestegen van 160 €/MWh in 2007 tot 259 €/MWh in 2018¹⁵, of een toename met 62 % (+ € 99/MWh).

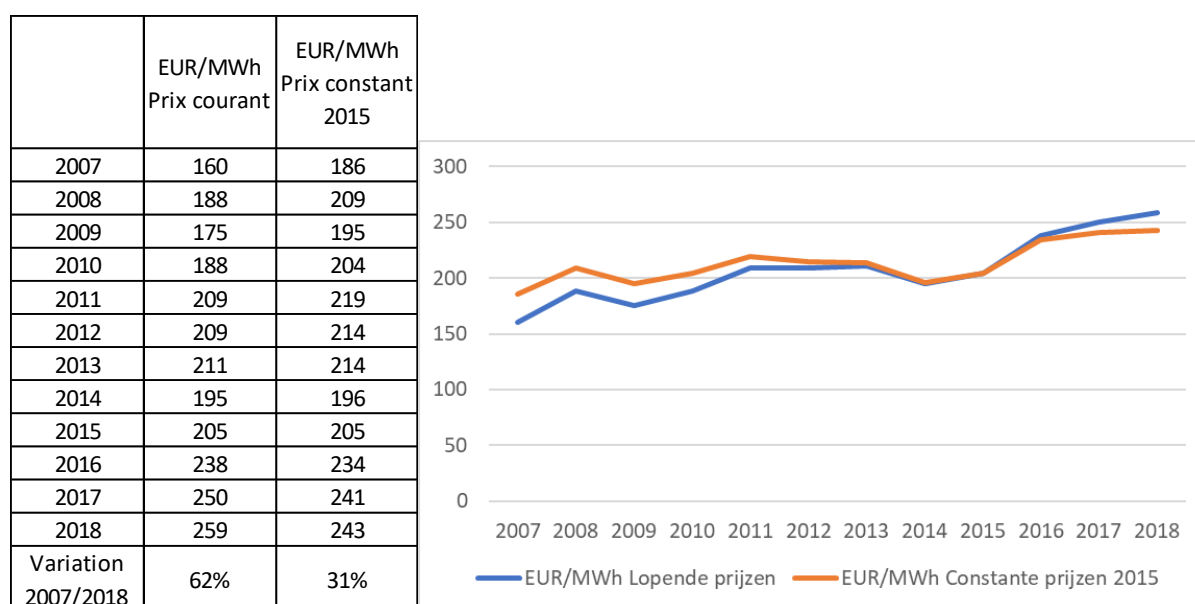
Bij constante prijs (€₂₀₁₅), i.e. door het effect van de inflatie te neutraliseren, steeg de gemiddelde elektriciteitsprijs voor een huishoudelijke gebruiker met een dergelijk verbruiksprofiel van 186 €/MWh in 2007 naar 243 €/MWh in 2018, goed voor een stijging van 31 %¹⁶.

¹⁴ Met een verbruik van 3.902 kWh aan elektriciteit en 17.876 kWh aan aardgas, i.e. het gemiddelde energieverbruik van huishoudens van 4 personen zoals opgenomen in tabel 1.

¹⁵ Om de jaarlijkse gemiddelde prijs van elektriciteit van 2007 tot 2018 te berekenen werd er rekening gehouden met het gemiddelde van de prijzen van de 5 meest representatieve leveranciers van de elektriciteits- en gasmarkt gedurende de hele periode, met name: Luminus, Engie-Electrabel (Electrabel Customer Solutions tot in 2015), Eneco (voorheen ENI-Nuon / Eni Gas & Power), Essent en Lampiris. Deze 5 actoren vertegenwoordigen minstens 87% van de elektriciteitsmarkt en minstens 85% van de aardgasmarkt gedurende de ganse beschouwde periode.

¹⁶ De waarden zijn gebaseerd op €₂₀₁₅, maar de waargenomen stijging (van 31%) zou dezelfde zijn bij €₂₀₁₇.

Tabel 3: Evolutie van de elektriciteitsprijs van 2007 tot 2018 in lopende en constante prijs

Bron: Studie CREG (F)1738, berekeningen CREG

Met een stijging van 36 €/MWh tussen 2007 en 2018 zijn het voornamelijk de distributienettarieven die gestegen zijn (ze vertegenwoordigen 40 % van de toename)¹⁷. De componenten "energieprijs", "heffingen", "bijdrage hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling" evenals "btw" zijn stuk voor stuk gestegen met een bedrag dat schommelt tussen 13 en 16 €/MWh.

De gemiddelde jaarlijkse prijs van aardgas kende dan weer minder grote schommelingen dan de elektriciteitsprijs, zowel in nominale als in reële waarden. In lopende prijs steeg hij van 48 €/MWh in 2007 tot 61 €/MWh in 2018, of een toename met 27 % (+ 13 €/MWh) voor de periode. De aardgasprijs kende een piek in 2012 met een gemiddelde lopende prijs van 68 €/MWh¹⁸. Tussen 2012 en 2016 daalde de jaarlijkse aardgasprijs, om daarna opnieuw te stijgen in 2017 en 2018. In constante prijs is de aardgasprijs in 2018 nagenoeg dezelfde als in 2007. Hij steeg van 56 €₂₀₁₅/MWh in 2007 tot 57 €₂₀₁₅/MWh in 2018.

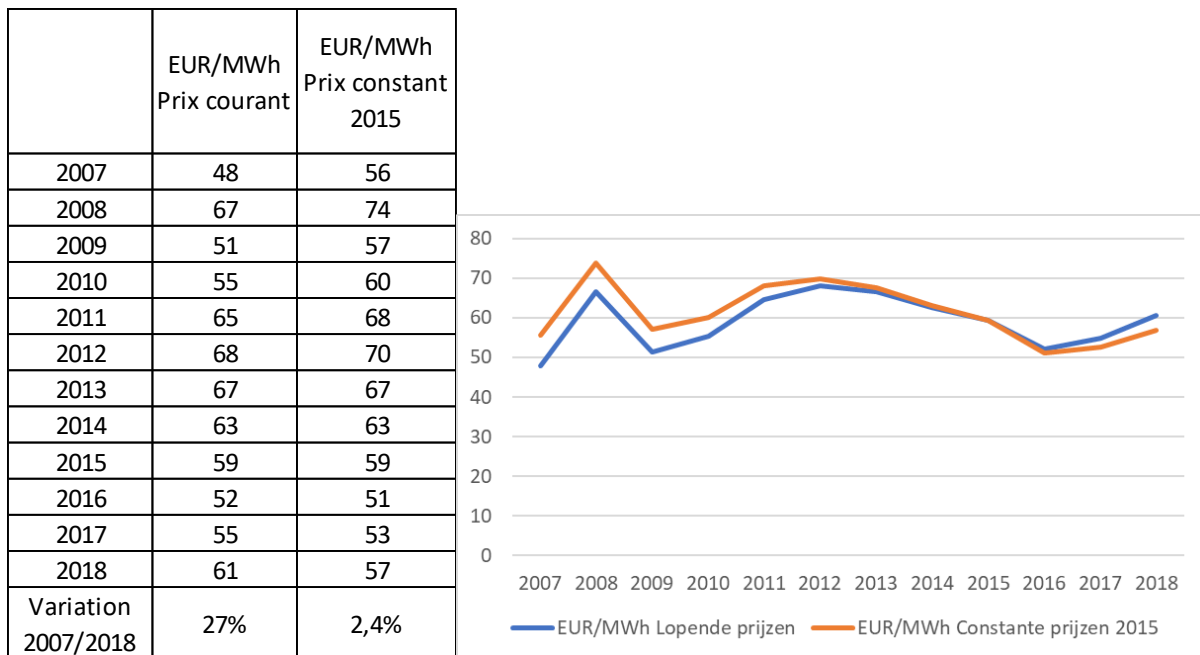
¹⁷ De distributienettarieven zijn gemiddeld van € 42/MWh in 2007 tot € 79/MWh in 2018 gestegen (lopende prijzen), of een toename met 86%. De distributienettarieven bevatten verschillende elementen zoals de netkosten, de netverliezen, de kosten in verband met de ondersteunende diensten, de openbare dienstverplichtingen.

De bijdrage van hernieuwbare energie en warmtekrachtkoppeling is meer dan verdrievoudigd sinds 2007 (ze steeg namelijk van gemiddeld € 5/MWh in 2007 tot € 18/MWh in 2018). Ze vertegenwoordigt echter een kleiner relatief belang in de definitieve prijs voor de gebruiker. Voor meer informatie over de stijgingen van de verschillende componenten van de elektriciteitsprijs: zie de studie van de CREG (F)1914:

(<https://www.creg.be/sites/default/files/assets/Publications/Studies/F1914NL.pdf>). Tot slot dient opgemerkt te worden dat in de periode van 01.04.2014 tot 30.08.2015 het btw-tarief op elektriciteit verlaagd werd van 21% naar 6%, wat de daling van de elektriciteitsprijs gedurende die periode grotendeels verklaart.

¹⁸ In 2008 kende de gasprijs een eerste piek. Deze piek is toe te schrijven aan een verandering van *commodity* parameters of formules van de energieprijzen en aan een stijging van de indexen. Met de economische crisis en haar impact op de grondstofmarkten daalden de indexen vanaf november 2008, waardoor de energieprijzen zijn gedaald tot in de zomer van 2009. Daarna stegen de prijzen opnieuw geleidelijk tot in 2012. Vanaf 2013 introduceert de regering het vangnetmechanisme, wat volgens de leveranciers tot een stagnatie of zelfs daling van de energieprijzen leidde. Voor meer informatie, zie de pagina's 100 tot 101 van de bovenvermelde studie van de CREG (F)1914.

Tabel 4: Evolutie van de aardgasprijs van 2007 tot 2018 in lopende en constante prijs

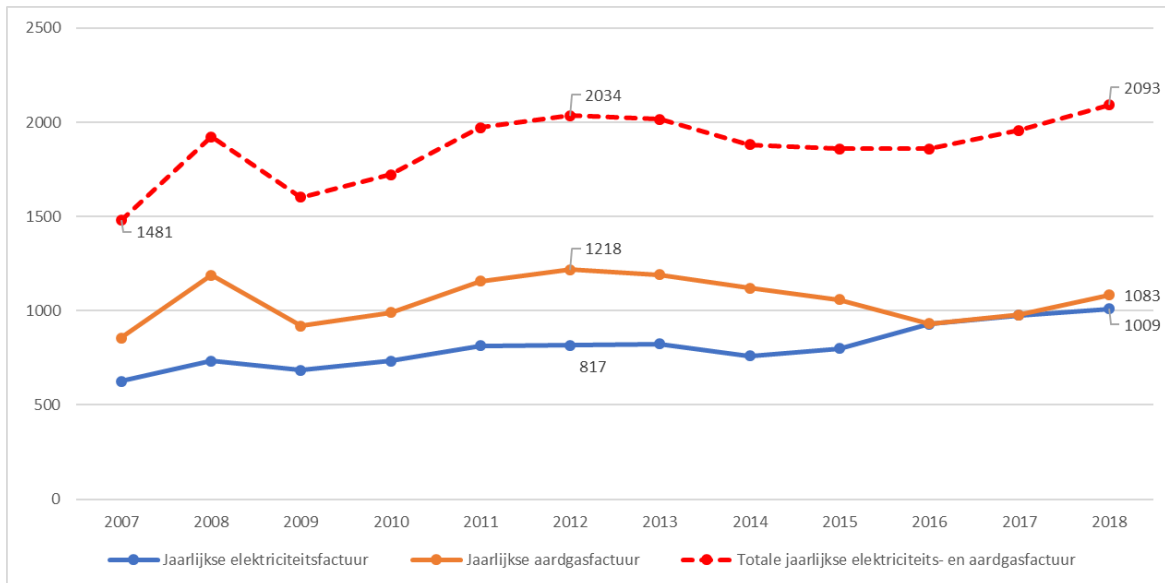
Bron: Studie CREG F-1738, berekeningen CREG

3.2. EVOLUTIE VAN DE GEMIDDELDE JAARLIJKSE FACTUUR VOOR ELEKTRICITEIT EN AARDGAS VAN EEN HUISHOUDEN MET 4 PERSONEN

Figuur 2 toont de evolutie van de jaarlijkse gemiddelde elektriciteits- en aardgasfactuur (lopende prijzen) zoals betaald door een huishouden van 4 personen¹⁹ tussen 2007 en 2018. In totaal bedroeg voor dit type huishouden de gemiddelde jaarlijkse factuur om in zijn energiebehoeften te voorzien (elektriciteit en aardgas) 2.093 € in 2018, of 174 €/maand. Bij een identiek verbruik steeg de globale factuur tussen 2007 en 2018 met 41 % in lopende prijs en met 14 % in constante prijs. Tot in 2015 vertegenwoordigde de elektriciteitsfactuur ca. 40 % van de globale energiefactuur. Sindsdien vertegenwoordigt de elektriciteitsfactuur ca. 50 % van de globale factuur.

¹⁹ Jaarlijks verbruik: 3.902 kWh aan elektriciteit en 17.876 kWh aan aardgas, i.e. het gemiddelde energieverbruik van huishoudens van 4 personen zoals opgenomen in tabel 1.

Figuur 1: Evolutie van de jaarlijkse totale elektriciteits- en aardgasfactuur (lopende prijs)

Bron: Studie CREG (F)1738, berekeningen CREG

Tabel 5: Evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijs voor een huishouden van 4 personen met een verbruik van 3.902 kWh aan elektriciteit en 17.876 kWh aan aardgas (€ lopend)

€	Jaarlijkse elektriciteitsfactuur (3.902 kWh)	Jaarlijkse aardgasfactuur (17.876 kWh)	Totale jaarlijkse elektriciteits- en aardgasfactuur	Maandelijke gas- en elektriciteitsfactuur
2007	625	856	1.481	123
2008	734	1.189	1.924	160
2009	684	918	1.602	134
2010	733	990	1.723	144
2011	815	1.157	1.972	164
2012	817	1.218	2.034	170
2013	824	1.192	2.016	168
2014	759	1.121	1.880	157
2015	799	1.060	1.858	155
2016	929	931	1.860	155
2017	977	979	1.956	163
2018	1.009	1.083	2.093	174

Bron: CREG

3.3. SOCIAAL TARIEF EN ZIJN EVOLUTIE VAN 2007 TOT 2018

Zoals vermeld in het hoofdstuk "Methodologisch kader" wil deze studie een algemeen beeld schetsen. Ze heeft niet tot doel de verschillen tussen de gewesten of de leveranciers te bespreken, noch de in België waargenomen prijsschommelingen. De studie is dan ook gebaseerd op de gemiddelde prijzen van de grootste leveranciers op de elektriciteits- en aardgasmarkt. Aangezien in een volgend hoofdstuk echter de problematiek van het aandeel van de energiefactuur voor de huishoudens met de laagste inkomens aan bod komt, wordt het bestaan van de sociale tarieven voor elektriciteit en aardgas vermeld.

Deze sociale tarieven werden in 2003 ingevoerd door de wetgever. Het gaat om maximumprijzen of voorkeurstarieven voor de levering van elektriciteit en aardgas om het recht op toegang tot energie te garanderen voor bepaalde categorieën van personen of huishoudens die als "beschermde huishoudelijke klanten met een bescheiden inkomen of in een kwetsbare situatie" omschreven worden. In hoofdzaak betreft het de begunstigden van een tegemoetkoming door de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (inkomensvervangende tegemoetkoming ...), de begunstigden van een tegemoetkoming toegekend door de Federale Pensioendienst (gewaarborgd inkomen voor bejaarden ...) alsook de begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie bij een OCMW²⁰.

In 2009²¹, genoten ongeveer 146.000 verbruikers van het sociaal tarief voor elektriciteit en 76.000 verbruikers van het sociaal tarief voor gas. In 2018 was hun aantal sterk gestegen. Toen genoten 438.309 unieke verbruikers van het sociaal tarief voor elektriciteit (ongeveer 9 % van de Belgische huishoudens) en 266.346 unieke verbruikers van het sociaal tarief voor gas (ongeveer 5 % van de Belgische huishoudens²²). Deze belangrijke evolutie is het gevolg van verschillende zaken die in de periode gebeurd zijn: de automatisering van het sociaal tarief voor de overgrote meerderheid van de begunstigden alsook de verhoging, sinds 2015, van het aantal begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie (die in aanmerking komen voor het sociaal tarief) als gevolg van de daling van het aantal werklozen voornamelijk als gevolg van de structurele wijziging van de reglementering inzake werkloosheidsverzekering²³.

Het sociaal tarief is identiek over het hele grondgebied, ongeacht de leverancier of de netbeheerder. Het wordt elke 6 maanden vastgelegd door de CREG en is gebaseerd op het goedkoopste commerciële tarief²⁴ dat op de markt wordt aangeboden, samen met de goedkoopste distributiezone²⁵.

In 2018 bedroeg het sociaal tarief elektriciteit gemiddeld 176 €/MWh²⁶ (te verhogen met 0,075 c€/kWh voor de aansluitingsvergoeding enkel van toepassing op de in Wallonië gedomicilieerde verbruikers). Het sociaal tarief gas bedroeg 32 €/MWh (te vermeerderen met 0,0075 c€/kWh voor de aansluitingsvergoeding enkel van toepassing op de in Wallonië gedomicilieerde verbruikers).

---

²⁰ Zie bijlage 2 voor een nauwkeuriger lijst.

²¹ De CREG beschikt niet over alle gegevens voor 2007

²² Dit is 9 % van de Belgische huishoudens die op het aardgasnet zijn aangesloten..

²³ POD Maatschappelijke Integratie, statistisch verslag, nummer 204, juli 2019

²⁴ Tarief toegepast door een leverancier die gedurende minstens 12 maanden actief geweest is voorafgaand aan de vastlegging van het sociaal tarief, inclusief promoties.

²⁵ Op voorwaarde dat minstens 1% van de Belgische bevolking deel uitmaakt van deze zone.

²⁶ Het gaat om het sociaal tarief elektriciteit met een enkelvoudige meter. Het sociaal tarief elektriciteit voor de tweevoudige meters bedroeg c€ 16,99/MWh piekuur en c€ 13,52/MWh daluur.

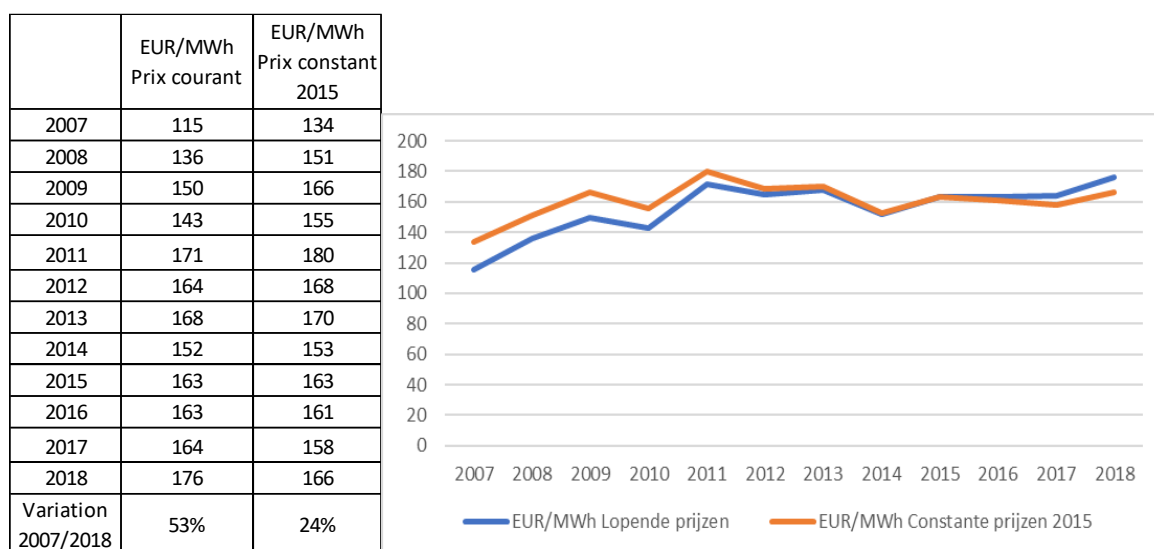
Tabel 6: Vergelijking tussen de gemiddelde prijs die door de voornaamste leveranciers gehanteerd wordt en de sociale tarieven elektriciteit en aardgas die in 2018 van toepassing waren

2018 €/MWh	Gemiddelde van de prijzen van de 5 grootste leveranciers	Sociaal tarief
Elektriciteit	259	176
Aardgas	61	32

Bron: CREG

Het sociaal tarief voor elektriciteit is van 115 €/MWh in 2007 gestegen naar 176 €/MWh in 2018²⁸, dit is een verhoging van 53 %. In constante prijs (€₂₀₁₅), d.w.z. door het effect van de inflatie te neutraliseren, is het sociaal tarief voor elektriciteit van 134 €₂₀₁₅/MWh in 2007 gestegen naar 166 €₂₀₁₅/MWh in 2018, dit is een stijging van 24 %²⁹.

Tabel 7: Evolutie, in lopende en constante prijzen, van het sociaal tarief voor elektriciteit van 2007 tot 2018

Bron: CREG

Het sociaal tarief voor gas is van 30 €/MWh in 2007 gestegen naar 32 €/MWh in 2018, dit is een stijging van 6 % in lopende prijs tijdens de periode. In constante prijzen is het sociaal tarief voor gas in 2018 zelfs gedaald t.o.v. 2007. Het is van 35 €₂₀₁₅/MWh in 2007 naar 30 €₂₀₁₅/MWh in 2018 gegaan, dit is een daling van 14 %.

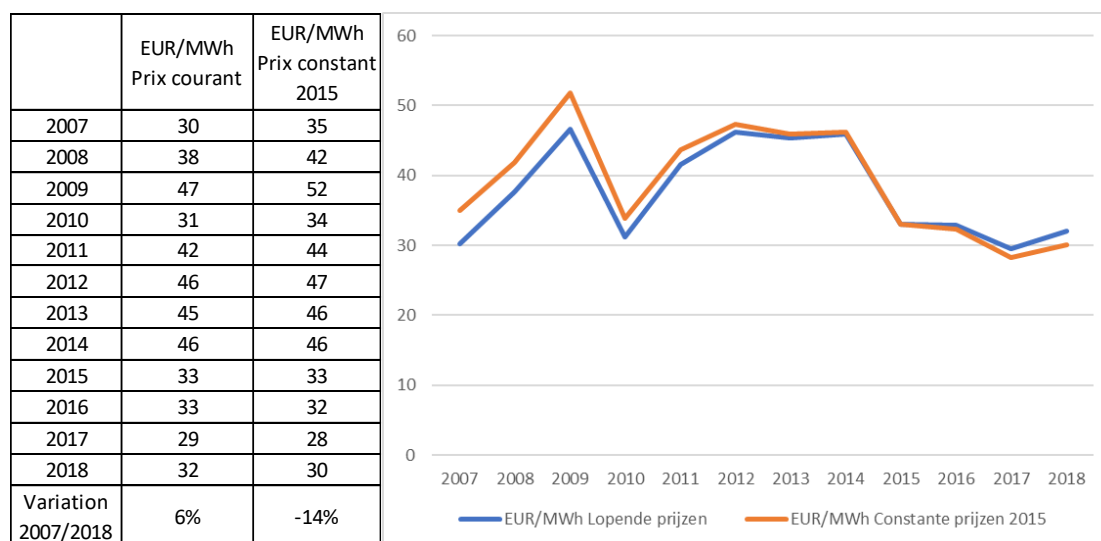
²⁷ Zonder de aansluitingsvergoeding die in Wallonië van toepassing is en zonder de Bijdrage Energiefonds die in Vlaanderen geldt.

²⁸ Zonder de aansluitingsvergoeding van toepassing in Wallonië

²⁹ De gegeven waarden zijn gebaseerd op €₂₀₁₅ maar de vastgestelde stijging zou dezelfde zijn met €₂₀₁₇.

Tabel 8: Evolutie in lopende en constante prijzen, van het sociaal tarief voor gas van 2007 tot 2018

Bron: CREG

3.4. EVOLUTIE VAN DE GEMIDDELDE JAARLIJKSE ELEKTRICITEITS- EN AARDGASFACTUUR VAN EEN HUISHOUDEN MET 4 PERSONEN DAT VAN HET SOCIAAL TARIEF GENIET

De jaarfactuur van een huishouden van 4 personen³⁰ dat van het sociaal tarief voor elektriciteit en gas geniet bedroeg 1.262 € in 2018³¹, hetzij 105 € per maand³² (t.o.v. een gemiddelde factuur van 2.093 € per jaar, hetzij 174 € per maand voor een huishouden met een identiek verbruik dat niet van het sociaal tarief geniet).

Figuur 2 toont de evolutie, tussen 2007 en 2018, van de jaarlijkse factuur van een huishouden met 4 personen dat het sociaal tarief geniet tegenover de evolutie van de gemiddelde jaarlijkse factuur van een huishouden met 4 personen dat niet het sociaal tarief geniet. De gemiddelde jaarlijkse factuur van een huishouden met 4 personen³³ dat sociale tarieven elektriciteit en aardgas geniet, is gestegen met 28 % in lopende prijzen (tegen 41 % gemiddeld voor een huishouden met eenzelfde verbruik dat geen sociale tarieven geniet).

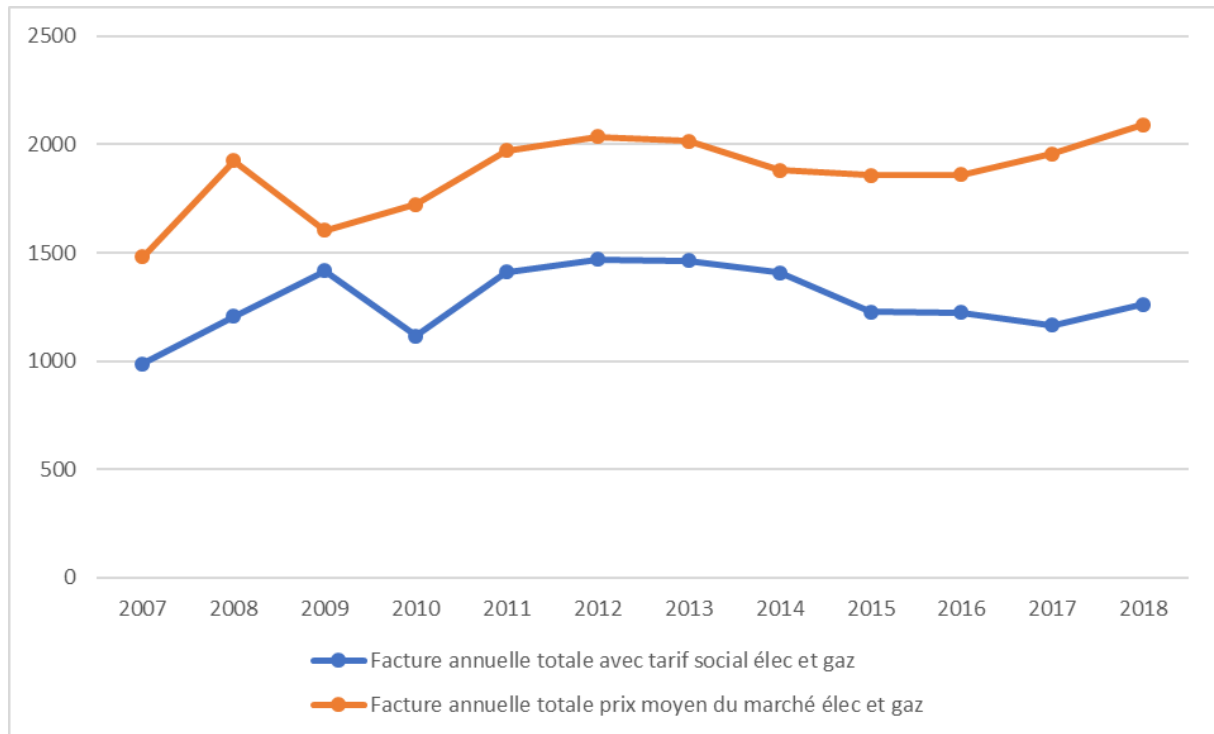
³⁰ dat 3.902 kWh elektriciteit en 17.876 kWh aardgas verbruikt (zie tabel 1).

³¹ In Vlaanderen: € 1.285/jaar, in Wallonië: € 1.264/jaar en in Brussel: € 1.259/jaar.

³² Zonder de aansluitingsvergoeding die enkel in Wallonië van toepassing is

³³ Met een verbruik van 3.902 kWh elektriciteit en 17.876 kWh aardgas per jaar (zie tabel 1).

Figuur 2: Evolutie van de gemiddelde jaarlijkse factuur (aardgas en elektriciteit) van een huishouden met 4 personen dat het sociaal tarief voor gas en elektriciteit geniet en van een huishouden dat geen sociaal tarief geniet

Bron: Studie CREG (F)1738, berekeningen CREG

Uit deze grafiek blijkt dat het mechanisme van sociale tarieven, als alle andere zaken gelijk blijven, het mogelijk maakt de jaarlijkse totaalfactuur voor elektriciteit en aardgas sterk te beperken terwijl de factuur nog altijd de (stijgende of dalende) marktevoluties kan volgen.

4. AANDEEL VAN DE ELEKTRICITEITS- EN AARDGASFACTUUR VOOR 4 TYPES VAN HUISHOUDENS EN HUN STANDAARDVERBRUIK VOOR HET JAAR 2018

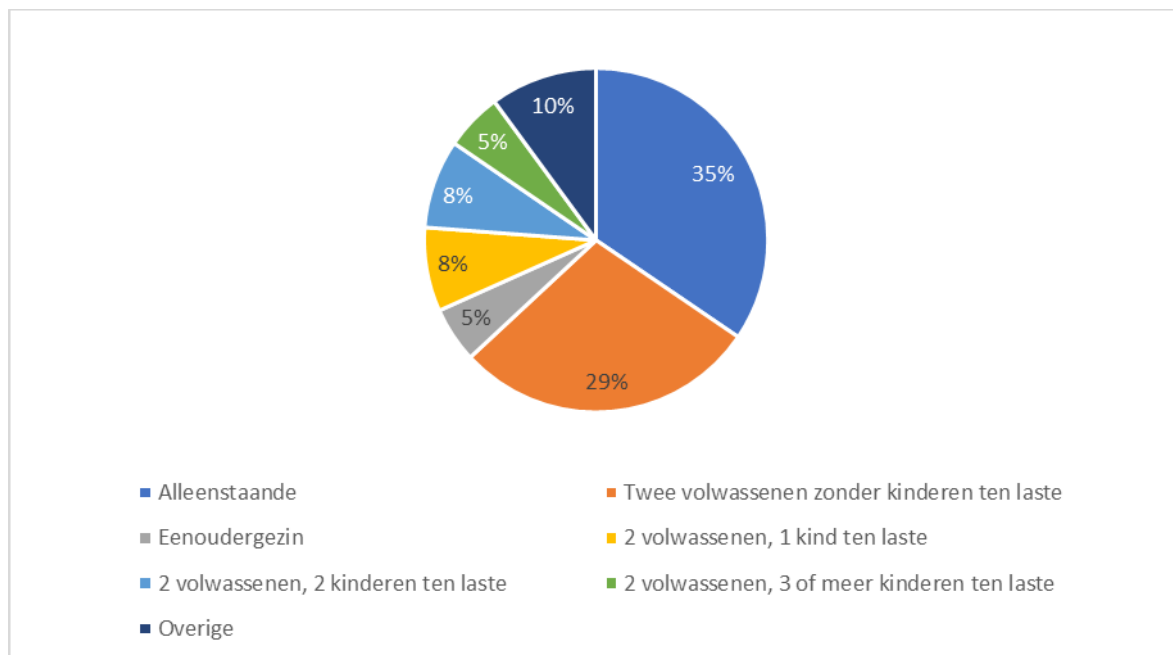
4.1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt het aandeel van de energiefactuur in het budget van vier types huishoudens bestudeerd, namelijk:

- iemand die alleen woont (alleenstaande);
- een huishouden bestaande uit twee volwassenen (zonder kind ten laste);
- een huishouden van twee volwassenen met twee kinderen ten laste (4 personen);
- een huishouden bestaande uit één volwassene en twee kinderen ten laste (éénoudergezin).

Ter informatie illustreert figuur 3 de verdeling van deze typologieën van huishoudens over de Belgische bevolking in 2018 (bron: Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium)).

Figuur 3: Verdeling van de typologieën van huishoudens over de bevolking 2018

Bron: Statbel, CREG

Zoals gezegd in hoofdstuk 2 "Methodologisch kader" worden de BE-SILC-gegevens van Statbel³⁴ van België gebruikt om het beschikbare mediane netto-inkomen van de Belgische huishoudens te kennen, na aftrek van de kosten van de woning (hierna het "beschikbare netto inkomen" genoemd)³⁵. Het hoofdstuk analyseert het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur voor huishoudens met mediane inkomens evenals het aandeel van de factuur voor huishoudens met lagere inkomens (decielen 1 tot 4).

Als we de inkomens ordenen van het laagste tot het hoogste inkomen zijn de decielen de inkomenswaarden die deze verdeling in tien gelijke delen opsplitsen. De drempel (*top cut off points*) van het eerste deciel is het inkomen waaronder 10 % van de huishoudens met de laagste inkomens zich situeert. De drempel van het tweede deciel is het inkomen waaronder 20 % van de huishoudens met inkomens lager dan of gelijk aan de drempel zich bevindt, enzovoort.

Voor elk type huishouden werd uitgegaan van een standaard gemiddeld elektriciteits- en/of aardgasverbruik.

Twee verschillende scenario's worden geanalyseerd.

In eerste instantie wordt het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het inkomen van de Belgische huishoudens geraamd voor huishoudens die in hun woning elektriciteit en aardgas verbruiken. Het gaat typisch om huishoudens waarbij elektriciteit de voedingsbron vormt voor de verlichting, de elektrische huishoudapparaten, een wasmachine en een droogtrommel en waarbij gas de voedingsbron vormt voor de centrale verwarming, het warm water en het koken.

³⁴ Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium

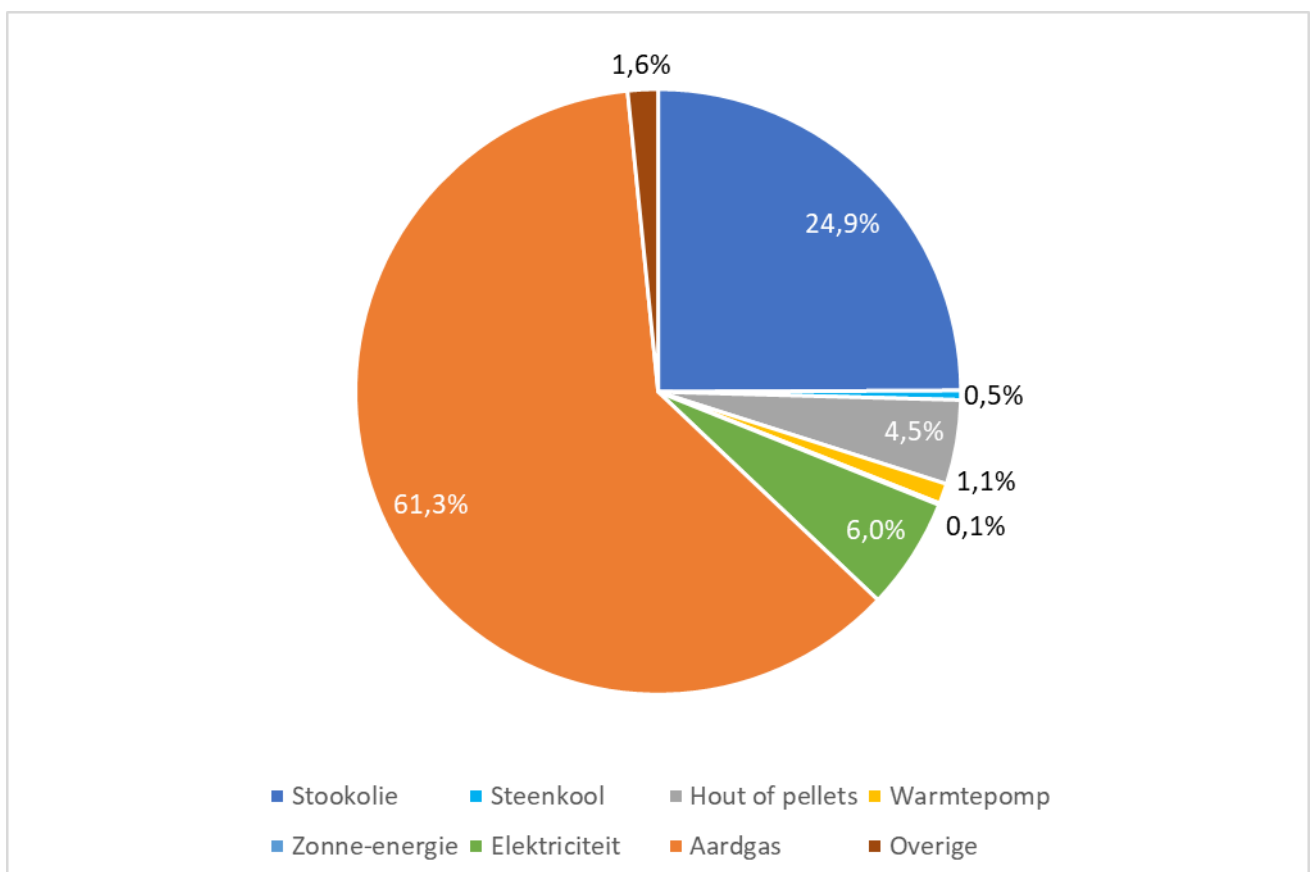
³⁵ Om methodologische redenen wordt er veeleer rekening gehouden met de mediane inkomens dan met de gemiddelde inkomens: ze worden immers veel minder sterk beïnvloed door de uitersten in de antwoorden op de enquêtes dan de gemiddelde inkomens.

Zoals uitgelegd in hoofdstuk 2 met betrekking tot het methodologisch kader zijn de in aanmerking genomen energieprofielen van typeverbruik gebaseerd op de gegevens van een steekproef van 139.000 Belgische huishoudens. De gegevens laten toe, binnen de steekproef, het gemiddelde energieverbruik (elektriciteit en aardgas) van de Belgische huishoudens te kennen in functie van het aantal personen in het huishouden. Ze zijn opgenomen in tabel 1 (zie hoofdstuk 2 supra).

In een tweede fase wordt het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het inkomen van de Belgische huishoudens geraamd voor huishoudens die *enkel* elektriciteit verbruiken in hun woning en dus verwarmen met elektriciteit.

Het is belangrijk om te vermelden dat situaties waarbij huishoudens uitsluitend elektriciteit verbruiken, veel minder frequent voorkomen. Volgens de BE-SILC-enquête van Statbel verwarmt 61% van de huishoudens in België zich met aardgas, terwijl 25 % van de huishoudens zich met stookolie verwarmt en slechts 6% met elektriciteit (zie figuur 4)³⁶. Voor deze laatste gaat het grotendeels om huishoudens waarvan de woning gelegen is in een zone die niet bevoorrad wordt met aardgas en die in het algemeen over een elektrische accumulatieverwarming beschikken.

Figuur 4: Voornaamste energiebron van de Belgische huishoudens voor verwarming (2018)

Bron: Gegevens Statbel), CREG

Sectie 4.2. analyseert het aandeel van de energiefactuur in het budget van 4 typologieën van huishoudens, wanneer zij hun woning en hun sanitair warm water verwarmen met aardgas, terwijl sectie 4.3 het aandeel van de energiefactuur in het budget analyseert wanneer ze uitsluitend elektriciteit verbruiken.

³⁶ Volgens de BE-SILC-enquête 2018 van Statbel en in het bijzonder de antwoorden op vraag H8c "Hoe wordt uw woning verwarmd?".

4.2. ANALYSE VOOR DE HUISHOUDENS DIE ELEKTRICITEIT EN AARDGAS VERBRUIKEN OM DE ENERGIEBEHOEFTE VAN HUN WONING TE DEKKEN (CA. 61% VAN DE HUISHOUDENS)

4.2.1. Aandeel van de gemiddelde elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van een alleenstaande

Volgens tabel 1 bedraagt het standaard aardgasverbruik van een alleenstaande 10.886 kWh per jaar en zijn standaard elektriciteitsverbruik 1.781 kWh per jaar, wat neerkomt op een jaarfactuur van 1.120 € of 93 € per maand volgens de gemiddelde elektriciteits- en aardgasprices die in 2018 van toepassing waren.

Volgens Statbel bedroeg het beschikbare mediane netto inkomen van een alleenstaande na aftrek van de kosten van de woning 1.178 € per maand (mediane waarde). Een alleenstaande besteedt bijgevolg 8 % van zijn beschikbaar netto inkomen aan zijn energiefactuur (mediane waarde).

Kijken we naar de alleenstaanden die tot de eerste inkomensdecien behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, dan zien we dat 10 % van de alleenstaanden een energiefactuur heeft die meer dan 18 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt en dat 20 % van hen het hoofd dient te bieden aan een energiefactuur ten belope van meer dan 13 % van hun beschikbaar inkomen (zie tabel 9).

We moeten deze vaststelling echter nuanceren. Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 11 % van de alleenstaanden in 2018 immers het sociaal tarief. Voor deze personen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven spenderen 5 % van hun inkomen (11 % indien ze behoren tot het 1ste inkomensdeciel).

Tabel 9: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een alleenstaande, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecien

2018	Eerste deciel	Tweede deciel	Derde deciel	Vierde deciel	Vijfde deciel
<i>Top cut-off points van het beschikbare netto maandinkomen na aftrek van huisvestingskosten van een alleenstaande</i>	509	729	911	1.063	1.178
<i>Gemiddelde maandelijkse elektriciteits- en aardgasfactuur van een alleenstaande</i>	93	93	93	93	93
<i>Minimum aandeel per deciel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)</i>	18,3%	12,8%	10,3%	8,8%	7,9%
<i>Minimum aandeel per deciel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als de persoon het sociaal tarief geniet</i>	10,9%	7,6%	6,1%	5,2%	4,7%

Bron: Statbel - BE-SILC-enquête (2018), CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

4.2.2. Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit 2 volwassenen (zonder kinderen ten laste)

Het standaard aardgasverbruik van een huishouden bestaande uit twee volwassenen bedraagt gemiddeld 14.715 kWh per jaar en zijn standaard elektriciteitsverbruik bedraagt 2.869 kWh per jaar, wat neerkomt op een jaarfactuur van 1.634 € of 136 € per maand volgens de gemiddelde elektriciteits- en aardgasprijzen die in 2018 van toepassing waren.

Volgens Statbel bedroeg het beschikbare mediane netto inkomen van een huishouden bestaande uit twee volwassenen (zonder kinderen ten laste), na aftrek van de kosten van de woning, 2.704 € per maand in 2018.

Gelet op het in aanmerking genomen verbruiksprofiel besteedt een huishouden bestaande uit twee volwassenen zonder kinderen ten laste bijgevolg 5 % van zijn beschikbaar netto inkomen aan zijn energiefactuur (mediane waarde).

Uit de analyse voor de huishoudens van twee volwassenen die tot de eerste inkomensdecielen behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, blijkt dat 10 % van de huishoudens een energiefactuur heeft die meer dan 10 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt en dat 20 % van hen het hoofd dient te bieden aan een energiefactuur van meer dan 8% van hun beschikbaar inkomen (zie tabel 10).

Tabel 10: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen zonder kinderen ten laste, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecielen

2018	Eerste deciel	Tweede deciel	Derde deciel	Vierde deciel	Vijfde deciel
<i>Top cut-off points</i> van het beschikbare netto maandinkomen na aftrek van de huisvestingskosten van een huishouden van 2 volwassenen zonder kinderen ten laste	1.340	1.732	2.037	2.371	2.704
Gemiddelde maandelijkse elektriciteits- en aardgasfactuur van een huishouden met 2 personen	136	136	136	136	136
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)	10,2%	7,9%	6,7%	5,7%	5,0%
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als het huishouden het sociaal tarief geniet	6,1%	4,7%	4,0%	3,5%	3,0%

Bron: Statbel, BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

We moeten deze vaststelling echter nuanceren. Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 8% van de huishoudens van twee volwassenen zonder kinderen ten laste in 2018 immers het sociaal tarief. Voor hen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven spenderen 3% van hun inkomen (6% indien ze behoren tot het 1ste inkomensdeciel).

4.2.3. Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur van het budget van een huishouden bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen ten laste

Het standaard aardgasverbruik van een huishouden bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen ten laste bedraagt gemiddeld 17.876 kWh per jaar en zijn jaarlijkse standaard elektriciteitsverbruik

bedraagt 3.902 kWh per jaar, wat neerkomt op een jaarfactuur van 2.093 € of 174 € per maand volgens de gemiddelde elektriciteits- en aardgasprices die in 2018 van toepassing waren.

Volgens Statbel bedroeg het beschikbare mediane netto inkomen van een huishouden bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen ten laste, na aftrek van de kosten van de woning, 3.897 € per maand in 2018.

Gelet op het in aanmerking genomen verbruiksprofiel besteedt een huishouden bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen ten laste bijgevolg 4,5% van zijn beschikbaar netto inkomen aan zijn energiefactuur (mediane waarde).

Uit de analyse voor de huishoudens van twee volwassenen die tot de eerste inkomensdecieën behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, blijkt dat 10 % van de huishoudens een energiefactuur heeft die meer dan 8,3 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt en dat 20 % van hen het hoofd dient te bieden aan een energiefactuur van meer dan 6,5 % van hun beschikbaar inkomen (zie tabel 11).

Net zoals voor de andere types huishoudens moet deze vaststelling worden gerelativeerd, rekening houdend met de begunstigen van het sociaal tarief. Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 4 % van de huishoudens van twee volwassenen met twee kinderen ten laste in 2018 immers het sociaal tarief. Voor hen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven spenderen 3 % van hun inkomen (5 % indien ze behoren tot het 1ste inkomensdecieël).

Tabel 11: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen met 2 kinderen ten laste, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecieën

2018	Eerste decieël	Tweede decieël	Derde decieël	Vierde decieël	Vijfde decieël
<i>Top cut-off points</i> van het beschikbare netto maandinkomen na aftrek van de huisvestingskosten van een huishouden van 2 volwassenen met 2r kinderen ten laste	2.092	2.670	3.152	3.508	3.897
Gemiddelde maandelijkse elektriciteits- en aardgasfactuur van een huishouden met 4 personen	174	174	174	174	174
Minimum aandeel per decieël van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)	8,3%	6,5%	5,5%	5,0%	4,5%
Minimum aandeel per decieël van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als het huishouden het sociaal tarief geniet	5,1%	4,0%	3,4%	3,0%	2,7%

Bron: Statbel, BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

4.2.4. Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur in het budget van een éénoudergezin (1 ouder met 2 kinderen ten laste)

Het standaard aardgasverbruik van een huishouden van 3 personen bedraagt gemiddeld 16.262 kWh/jaar en het standaard elektriciteitsverbruik bedraagt 3.434 kWh/jaar, wat neerkomt op een jaarfactuur van 1.847 € of 156 €/maand volgens de gemiddelde elektriciteits- en aardgasprices van toepassing in 2018.

Volgens Statbel bedroeg het beschikbare (mediaan) netto inkomen van een éénoudergezin, na aftrek van de kosten van de woning, 18.549 € per jaar in 2018 (mediane waarde), wat neerkomt op 1.546 € per maand.

Een éénoudergezin besteedt bijgevolg 10 % van zijn beschikbaar netto inkomen aan zijn energiefactuur (mediane waarde).

Uit de analyse voor de éénoudergezinnen die tot de eerste inkomensdecielen behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, blijkt dat 10 % van de huishoudens een energiefactuur heeft die meer dan 21 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt en dat voor 20 % de energiefactuur meer dan 16 % vertegenwoordigt van hun beschikbaar netto inkomen (zie tabel 12).

Tabel 12: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een éénoudergezin, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomensdecielen

2018	Eerste deciel	Tweede deciel	Derde deciel	Vierde deciel	Vijfde deciel
<i>Top cut-off points</i> van het beschikbare netto maandinkomen na aftrek van de huisvestingskosten van een éénoudergezin	738	947	1.159	1.355	1.546
Gemiddelde maandelijkse elektriciteits- en aardgasfactuur van een éénoudergezin (1 volwassene + 2 kinderen ten laste)	156	156	156	156	156
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)	21,2%	16,5%	13,5%	11,5%	10,1%
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als het huishouden het sociaal tarief geniet	12,8%	10,0%	8,2%	7,0%	6,1%

Bron: Statbel, BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

Net zoals voor de andere types huishouden moet deze vaststelling worden genuanceerd, rekening gehouden met de begunstigen van het sociaal tarief. Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 10% van de eenoudergezinnen in 2018 het sociaal tarief. Voor hen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven spenderen 6% van hun inkomen (13% indien ze behoren tot het 1ste inkomensdeciël).

4.3. ANALYSE VOOR DE HUISHOUDENS DIE UITSLUITEND ELEKTRICITEIT VERBRUIKEN OM DE ENERGIEBEHOEFTE VAN HUN WONING TE DEKKEN (CA. 6 % VAN DE HUISHOUDENS)

4.3.1. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een alleenstaande die 8.000 kWh elektriciteit per jaar verbruikt

Volgens de in aanmerking genomen hypothesen (zie hoofdstuk 2) bedraagt het standaard elektriciteitsverbruik van een alleenstaande die uitsluitend elektriciteit verbruikt voor de eigen woning gemiddeld 8.000 kWh/jaar (zie tabel 2). Dat komt neer op een maandelijkse factuur van 172 € volgens de gemiddelde elektriciteitsprijzen van toepassing in 2018.

Het beschikbare netto maandinkomen van een alleenstaande bedroeg, na aftrek van de kosten van de woning, volgens de gegevens van Statbel, 1.178 €/maand in 2018 (mediane waarde).

Een alleenstaande die enkel elektriciteit verbruikt om de woning te verwarmen, om te koken, voor verlichting enz., zou in 2018 dus bijna 14,6 % van zijn beschikbare netto inkomen aan zijn energiefactuur besteden (mediane waarde).

Kijken we naar de alleenstaanden die tot de eerste inkomensdecielen behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, dan zien we dat 10 % van de alleenstaanden een energiefactuur heeft die meer dan 34 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt en dat 20 % van hen het hoofd dient te bieden aan een energiefactuur ten belope van meer dan 24 % van hun beschikbaar inkomen (zie tabel 13).

Tabel 13: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een alleenstaande (voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt), na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inko

2018	Eerste deciel	Tweede deciel	Derde deciel	Vierde deciel	Vijfde deciel
<i>Top cut-off points van het beschikbare netto maandinkomen na aftrek van huisvestingskosten van een alleenstaande</i>	509	729	911	1.063	1.178
<i>Gemiddelde maandelijkse elektriciteitsfactuur in functie van de hierboven vermelde hypothesen inzake verbruik</i>	172	172	172	172	172
<i>Minimum aandeel per deciel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)</i>	33,9%	23,7%	18,9%	16,2%	14,6%
<i>Minimum aandeel per deciel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als de alleenstaande het sociaal tarief geniet</i>	23%	16%	13%	11%	10%

Bron: Statbel, BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 11% van de alleenstaanden in 2018 het sociaal tarief³⁷. Voor deze personen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven wijden gemiddeld 10% van hun beschikbaar netto-inkomen (23% indien ze behoren tot het 1ste inkomensdeciël) indien ze uitsluitend elektriciteit verbruiken in hun woning.

4.3.2. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit twee volwassenen (zonder kinderen ten laste) die 11.700 kWh elektriciteit per jaar verbruiken

Volgens de hierboven in aanmerking genomen hypothesen bedraagt het standaard elektriciteitsverbruik van twee personen die uitsluitend elektriciteit verbruiken binnen de eigen woning gemiddeld 11.700 kWh/jaar (zie hoofdstuk 2). Dat komt neer op een maandelijkse factuur van 252 € volgens de gemiddelde elektriciteitsprijzen van toepassing in 2018.

Volgens Statbel bedroeg het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden bestaande uit twee volwassenen, na aftrek van de kosten van de woning, 2.704 €/maand in 2018 (mediane waarde).

Een gezin bestaande uit twee volwassenen besteedde dus 9,3 % van zijn beschikbare netto inkomen aan zijn energiefactuur (mediane waarde), wanneer het uitsluitend elektriciteit verbruikt om zich te verwarmen, om te koken, voor verlichting enzovoort.

Uit de analyse voor de huishoudens van twee volwassenen die tot de eerste inkomensdecielen behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, blijkt dat 10% van de huishoudens een

³⁷ Het is echter niet mogelijk het aantal alleenstaanden te kennen dat het sociaal tarief geniet en zich uitsluitend met elektriciteit verwarmt.

energiefactuur heeft die meer dan 19 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt. De energiefactuur bedraagt meer dan 15 % voor 20 % onder hen (zie tabel 14).

Tabel 14: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen zonder kinderen ten laste (voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt), na aftrek van de ko

2018	Eerste deciel	Tweede deciel	Derde deciel	Vierde deciel	Vijfde deciel
<i>Top cut-off points</i> van het beschikbaar netto maandinkomen na aftrek van de huisvestingskosten van een huishouden van 2 volwassenen zonder kinderen ten laste	1.340	1.732	2.037	2.371	2.704
Gemiddelde maandelijkse elektriciteitsfactuur in functie van de hierboven vermelde hypothesen inzake verbruik van een huishouden van 2 twee volwassenen zonder kinderen ten laste	252	252	252	252	252
Minimum aandeel per deciel van de factuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)	18,8%	14,6%	12,4%	10,6%	9,3%
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als het huishouden het sociaal tarief geniet	13,0%	10,0%	8,5%	7,3%	6,4%

Bron: Statbel, BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

Ook hier moet deze vaststelling worden genuanceerd zo we rekening houden met de gerechtigden van het sociaal tarief. Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 8 % van de huishoudens van twee volwassenen zonder kinderen ten laste in 2018 immers het sociaal tarief. Voor hen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven spenderen 6 % van hun inkomen (13 % indien ze behoren tot het 1ste inkomensdeciel) indien ze uitsluitend elektriciteit verbruiken in hun woning³⁸.

4.3.3. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen ten laste

Volgens de hierboven in aanmerking genomen hypothesen bedraagt het standaard elektriciteitsverbruik van twee volwassenen met twee kinderen ten laste die uitsluitend elektriciteit verbruiken binnen de eigen woning gemiddeld 16.650 kWh/jaar (zie hoofdstuk 2). Dat komt neer op een maandelijkse factuur van 359 € volgens de gemiddelde elektriciteitsprijzen van toepassing in 2018.

Volgens Statbel bedroeg het beschikbaar netto maandinkomen van een huishouden bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen ten laste, na aftrek van de kosten van de woning, 3.897 €/maand in 2018 (mediane waarde).

Een gezin bestaande uit twee volwassenen en twee kinderen ten laste besteedde dus 9,2 % van zijn beschikbaar netto inkomen aan zijn energiefactuur (mediane waarde), wanneer het uitsluitend elektriciteit verbruikt om zich te verwarmen, om te koken, voor verlichting enzovoort.

Uit de analyse voor de huishoudens van twee volwassenen en twee kinderen ten laste die tot de eerste inkomensdecieën behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, blijkt dat 10 % van de

³⁸ Het is echter niet mogelijk het aantal huishoudens met twee volwassenen te kennen dat het sociaal tarief geniet *en* zich uitsluitend met elektriciteit verwarmt.

huishoudens een energiefactuur heeft die meer dan 17,1 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt. De energiefactuur bedraagt meer dan 13,4 % voor 20 % onder hen (zie tabel 15).

Tabel 15: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een huishouden van twee volwassenen met 2 kinderen ten laste (voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt), na aftrek van de kos

2018	Eerste deciel	Tweede deciel	Derde deciel	Vierde deciel	Vijfde deciel
<i>Top cut-off points</i> van het beschikbaar netto maandinkomen na aftrek van huisvestingskosten van een huishouden van 2 volwassenen met 2 kinderen ten laste	2.092	2.670	3.152	3.508	3.897
Gemiddelde maandelijkse elektriciteitsfactuur in functie van de hierboven vermelde hypothesen inzake verbruik van een huishouden van 2 twee volwassenen met 2 kinderen ten laste	359	359	359	359	359
Minimum aandeel per deciel van de factuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)	17,1%	13,4%	11,4%	10,2%	9,2%
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als het huishouden het sociaal tarief geniet	11,8%	9,3%	7,8%	7,0%	6,3%

Bron: Statbel, BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

Net zoals voor de andere types huishouden moet deze vaststelling worden genuanceerd, rekening gehouden met de begunstigen van het sociaal tarief. Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 4 % van de huishoudens van twee volwassenen met 2 kinderen ten laste het sociaal tarief in 2018. Voor hen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven wijden 6% van hun inkomen (12 % indien ze behoren tot het 1ste inkomensdeciel) indien ze uitsluitend elektriciteit verbruiken in hun woning³⁹.

4.3.4. Aandeel van de elektriciteitsfactuur in het budget van een huishouden bestaande uit één volwassene en twee kinderen ten laste

Volgens de hierboven in aanmerking genomen hypothesen (zie hoofdstuk 2) bedraagt het standaard elektriciteitsverbruik van een huishouden van 3 personen die uitsluitend elektriciteit verbruiken binnen de eigen woning, 14.300 kWh/jaar. Dat komt neer op een maandelijkse factuur van 308 € volgens de gemiddelde elektriciteitskosten van toepassing in 2018.

Volgens Statbel bedroeg het beschikbare netto maandinkomen van een eenoudergezin, na aftrek van de kosten van de woning, 1.546 €/maand in 2018 (mediane waarde).

Een dergelijk huishouden besteedt dus 20 % van zijn beschikbaar netto inkomen aan zijn energiefactuur (mediane waarde), wanneer het uitsluitend elektriciteit verbruikt om zich te verwarmen, om te koken, voor verlichting, voor de verwarming van zijn sanitair water enzovoort.

Uit de analyse voor de éénoudergezinnen die tot de eerste inkomensdecielen behoren en een dergelijk energieverbruik kennen, zou 10 % van de huishoudens een energiefactuur hebben die meer dan 42 % van hun beschikbaar inkomen vertegenwoordigt en zou 20 % van hen een energiefactuur hebben van meer dan 33 % van hun beschikbaar inkomen (zie tabel 16). Deze situatie is theoretisch. Wanneer

³⁹ Het is echter niet mogelijk het aantal huishoudens met twee volwassenen en twee kinderen ten laste te kennen dat het sociaal tarief geniet en zich uitsluitend met elektriciteit verwarmt.

huishoudens te maken krijgen met energiekosten die te hoog zijn in vergelijking met hun inkomen, verminderen ze in werkelijkheid hun energieverbruik, ten nadele van hun welzijn.

Tabel 16: Aandeel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbare netto maandinkomen van een eenoudergezin voor wie elektriciteit de voornaamste energiebron binnen zijn woning vormt, na aftrek van de kosten van de woning, voor de eerste vijf inkomer

2018	Eerste deciel	Tweede deciel	Derde deciel	Vierde deciel	Vijfde deciel
<i>Top cut-off points</i> van het beschikbare netto maandinkomen na aftrek van de huisvestingskosten van een eenoudergezin	738	947	1.159	1355	1.546
Gemiddelde maandelijkse elektriciteitsfactuur in functie van de hierboven vermelde hypothesen inzake verbruik van een eenoudergezin (1 volwassene + 2 kinderen ten laste)	308	308	308	308	308
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten)	41,8%	32,6%	26,6%	22,7%	19,9%
Minimum aandeel per deciel van de elektriciteitsfactuur ten opzichte van het beschikbaar netto-inkomen (na aftrek van de huisvestingskosten) als het huishouden het sociaal tarief geniet	28,8%	22,4%	18,3%	15,7%	13,7%

Bron: Statbel - BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

Net zoals voor de andere types huishouden moet deze vaststelling worden genuanceerd, rekening gehouden met de begunstigen van het sociaal tarief⁴⁰. Volgens de ramingen van de CREG genoot circa 10% van de éénoudergezinnen in 2018 het sociaal tarief. Voor hen bedraagt het aandeel dat ze aan hun energie-uitgaven spenderen 14 % van hun inkomen (29 % indien ze behoren tot het 1ste inkomensdeciel).

4.4. SAMENVATTING

Het aandeel van de energiefactuur ten opzichte van het budget van de huishoudens is erg verschillend al naargelang de typologie van het huishouden en de manier waarop het de woning verwarmt. Voor huishoudens van twee volwassenen met of zonder kinderen ten laste, met twee inkomens, is de impact het kleinst van de vier onder de loep genomen profielen van huishoudens. Eénoudergezinnen zijn veruit de huishoudens voor wie het aandeel van de energiefactuur ten opzichte van het beschikbare inkomen het grootst is. We stellen echter vast dat het aandeel vooral varieert in functie van het type energie dat binnen de woning wordt gebruikt. Zo moet een huishouden dat uitsluitend elektriciteit verbruikt voor het verwarmen van zijn woning, het opwarmen van zijn sanitair water en het koken het hoofd bieden aan een zeer hoge energiefactuur voor alle geanalyseerde standaard verbruiksprofielen, terwijl de impact kleiner is wanneer dit huishouden over voorzieningen beschikt die op aardgas werken.

Tabel 17 bevat de voornaamste becijferde elementen van de analyse.

⁴⁰ Het is echter niet mogelijk het aantal eenoudergezinnen te kennen dat het sociaal tarief geniet en zich uitsluitend met elektriciteit verwarmt.

Tabel 17: Synthese: Aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van het maandelijks beschikbare netto inkomen voor 4 types van huishoudens - 2018

	Huishouden alleenstaande (35% van de Belgische huishoudens)		Huishouden 2 volwassenen (29% van de Belgische huishoudens)		Huishouden 2 volwassenen en 2 kinderen ten laste (8% van de Belgische huishoudens)		Huishouden eenoudergezin (5% van de Belgische huishoudens)	
Beschikbaar netto jaarinkomen (€) na huisvestingskosten	14.132		32.449		46.762		18.549	
Beschikbaar netto maandinkomen na aftrek van huisvestingskosten (€)	1.178		2.704		3.897		1.546	
	Verbruik gas en elektriciteit	Verbruik enkel electriciteit	Verbruik gas en elektriciteit	Verbruik enkel electriciteit	Verbruik gas en elektriciteit	Verbruik enkel electriciteit	Verbruik gas en elektriciteit	Verbruik enkel electriciteit
Verbruik gas (kWh/jaar)	10.886		14.715		17.876		16.262	
Verbruik elektriciteit (kWh/jaar)	1.781	8.000	2.869	11.700	3.902	16.650	3.434	14.305
Gasfactuur/ jaar (€)	660	0	892	0	1.083	0	986	0
Electriciteitsfactuur / jaar (€)	461	2.069	742	3.026	1.009	4.306	888	3.700
Totaal elektriciteits- en gasfactuur (€/jaar)	1.120	2.069	1.634	3.026	2.093	4.306	1.874	3.700
Maandelijks elektriciteits- en gasfactuur (€/maand)	93	172	136	252	174	359	156	308
Factuur / mediaan beschikbaar inkomen	8%	15%	5%	9%	4,5%	9%	10%	20%
Factuur / beschikbaar inkomen eerste deciël	18%	34%	10%	19%	8%	17%	21%	42%
Factuur / beschikbaar inkomen eerste deciël rechthebbenden sociaal tarief	11%	23%	6%	13%	5%	12%	13%	29%

Bron: Statbel, BE-SILC-enquête 2018, CREG-studie F-1914, CREG-berekeningen

Rekening houdend met de vooraf bepaalde gemiddelde energieprofielen luiden de becijferde vaststellingen van de analyse als volgt:

- Wanneer huishoudens hun woning en hun sanitair water verwarmen op aardgas en voor het overige (verlichting, elektrische huishoudapparaten enz.) elektriciteit verbruiken - 61% van de Belgische huishoudens verkeert in dit geval -, dan stellen we vast wat volgt:
  - Het aandeel van de jaarlijkse elektriciteits- en aardgasfactuur bedraagt ongeveer 5 % van de mediane inkomens van de huishoudens die bestaan uit twee personen zonder kinderen ten laste en van de huishoudens die bestaan uit twee personen met twee kinderen ten laste⁴¹;
  - Het aandeel is groter voor alleenstaanden en éénoudergezinnen (een volwassene met twee kinderen ten laste): de energiefactuur vertegenwoordigt respectievelijk ongeveer 8 en 10 % van hun inkomens (mediane waarde)⁴²;
  - Voor de huishoudens die deel uitmaken van het eerste inkomensdeciel stellen we vast dat:
    - Het aandeel is groot of zelfs *zeer* groot voor de 4 beschouwde profielen van huishoudens, als ze het sociaal tarief niet genieten. Volgens de gerealiseerde analyse besteden 10 % van de éénoudergezinnen en 10 % van de gezinnen bestaande uit een volwassene met twee kinderen ten laste respectievelijk minstens 18 % en 21 % van hun inkomen aan hun elektriciteits- en aardgasfactuur. Voor huishoudens bestaande uit twee volwassenen zonder kinderen ten laste of met twee kinderen ten laste die behoren tot het 1ste inkomensdeciel van hun categorie van huishoudens, bedraagt het aandeel van hun energiefactuur, respectievelijk, ongeveer 10 % en 8 % van hun beschikbare inkomens.
    - Zelfs als ze het sociaal tarief genieten, bedraagt het aandeel dat alleenstaanden en éénoudergezinnen aan hun elektriciteits- en aardgasfactuur besteden nog 11 % (alleenstaanden) en 13 % (éénoudergezinnen) van hun beschikbare inkomens. Het aandeel is kleiner voor huishoudens van 2 volwassenen met of zonder kinderen ten laste (respectievelijk 5 % en 6 %).
- Wanneer de huishoudens uitsluitend elektriciteit verbruiken voor hun woning (om zich te verwarmen, om te koken, voor de elektrische huishoudapparaten, voor de verlichting en het sanitair warm water) (volgens Statbel gaat het hier om 6 % van de huishoudens), dan kan het aandeel van de energiefactuur *zeer* hoog zijn ten opzichte van de inkomens van de huishoudens:
  - De jaarlijkse elektriciteitsfactuur bedraagt tot 15 % (alleenstaanden), 9 % (huishoudens van twee volwassenen zonder kinderen), 9 % (huishoudens van twee volwassenen met twee kinderen ten laste) en 20 % (éénoudergezinnen) van hun beschikbare mediane inkomens.
  - Voor de huishoudens die tot het eerste deciel behoren en het sociaal tarief niet genieten, is de impact van de elektriciteitsfactuur *zeer* groot (volgens de

---

⁴¹ Tenzij ze het sociaal tarief genieten.

⁴² Idem.

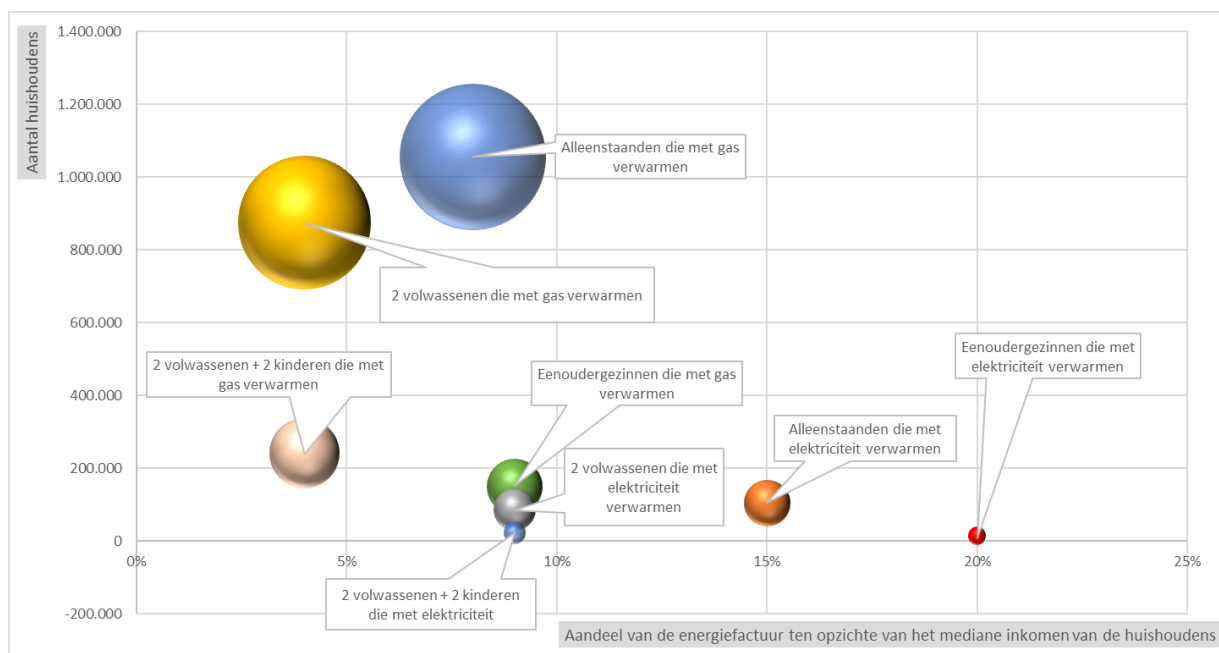
beschouwde verbruiksprofielen zou tussen 17 % en 42 % van de inkomens van de huishoudens besteed worden aan de elektriciteitsfactuur).

- Zelfs als ze het sociaal tarief genieten, blijft de elektriciteitsfactuur zeer zwaar doorwegen voor de huishoudens van het eerste deciel: ze vertegenwoordigt 23 % van de beschikbare inkomens van de alleenstaanden, 13 % van de beschikbare inkomens van huishoudens van twee volwassenen, 12 % van de beschikbare inkomens van de huishoudens van twee volwassenen met twee kinderen ten laste en 29 % van de beschikbare inkomens van de éénoudergezinnen (wanneer ze het geraamde energieverbruik aanhouden).

Men kan verwachten dat de huishoudens hun energieverbruik in die omstandigheden verminderen (ten nadele van hun welzijn) om de impact op hun koopkracht te verlagen; in dit geval voldoen ze aan de definitie van "verborgen energiearmoede" (zie *infra*).

Figuur 5 toont het aandeel van de energiefactuur ten opzichte van het beschikbare mediane netto inkomen van de huishoudens. De grootte van de bubbels is representatief voor het aantal betrokken huishoudens binnen de Belgische bevolking. Zo wordt het aantal alleenstaanden dat zich met aardgas verwarmt, geraamd op ca. 1,05 miljoen. Zoals al gezegd, toont de analyse dat het aandeel van hun elektriciteits- en aardgasfactuur ca. 8 % bedraagt van hun beschikbare netto inkomen na aftrek van de kosten van de woning (mediane waarde). Dit betekent dat, voor 50 % van de alleenstaanden die zich met aardgas verwarmen, het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur ten opzichte van hun beschikbare inkomen groter is en dat dit aandeel kleiner is voor 50 % van de alleenstaanden die zich met aardgas verwarmen. Uit figuur 5 blijkt dat van alle profielen van huishoudens die in de studie worden geanalyseerd, de energiefactuur van éénoudergezinnen die uitsluitend met elektriciteit verwarmen (ca. 15.000 huishoudens volgens de ramingen) het hoogst is ten opzichte van hun inkomen: het aandeel van de factuur bedraagt ongeveer 20 % van hun beschikbare netto inkomen na aftrek van de kosten van de woning (mediane waarde). Figuur 5 toont ook dat gemiddeld, voor alle profielen van huishoudens, zij die verwarmen met elektriciteit een groter deel van hun beschikbare inkomen besteden aan hun energiefactuur in vergelijking met huishoudens die met aardgas verwarmen.

Figuur 5: Aandeel van de energiefactuur ten opzichte van het beschikbare mediane inkomen van de huishoudens

Bron: CREG

5. HOE DEZE CIJFERS INTERPRETEREN IN HET LICHT VAN HET CONCEPT "ENERGIEARMOEDE"?

Er bestaat geen unieke definitie van energiearmoede. Energiearmoede is een wereldwijd probleem. Het kan echter verschillende vormen aannemen in functie van de regio's. In sommige Afrikaanse landen, bijvoorbeeld, wordt ermee verwezen naar het absoluut gebrek aan toegang tot energie. In Europa is energiearmoede daarentegen eerder een relatief concept. De term verwijst naar het feit dat bepaalde gezinnen een te hoog tot zelfs buitensporig geacht deel van hun inkomen moeten besteden aan het dekken van hun energiekosten in verhouding tot andere kosten of dat ze niet in staat zijn hun woning naar behoren te verwarmen als gevolg van de impact van de energiefactuur op hun budget.

Er zijn tal van factoren die energiearmoede kunnen veroorzaken. Toch wordt er in het algemeen van uitgegaan dat er sprake is van energiearmoede wanneer de volgende elementen (al dan niet gecumuleerd) waargenomen worden:

- lage inkomens;
- inefficiënte woningen of voorzieningen;
- te hoge energieprijzen.

Binnen de Europese Unie zijn er maar weinig landen die het concept van energiearmoede in hun regelgeving hebben opgenomen. Vijf landen, i.e. het Verenigd Koninkrijk, Ierland⁴³, Cyprus, Frankrijk⁴⁴ en Slowakije⁴⁵, beschikken over een officiële definitie van energiearmoede. Niet al deze landen hebben echter operationele indicatoren gedefinieerd om de energiearmoede te meten. Alleen het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Ierland beschikken over dergelijke indicatoren. Algemeen is het begrip "energiearmoede" in deze landen van toepassing op huishoudens die meer dan 10% van hun inkomen besteden om zich naar behoren te verwarmen. In Engeland echter werd de indicator van de 10%, die in het verleden van toepassing was, vervangen door een nieuwe indicator, de "*Low Income High Cost – LHC*": een huishouden wordt geacht in energiearmoede te verkeren als zijn energie-uitgaven groter zijn dan de mediaan en als, door dit bedrag uit te geven, zijn resterend inkomen zich onder de armoededrempel⁴⁶ situeert. In Frankrijk wordt gesteld dat een huishouden zich in een situatie van energiearmoede bevindt als zijn energie-uitgaven groter zijn dan 10% van zijn inkomen en als zijn inkomen per verbruikseenheid (VE) kleiner is dan het derde inkomensdecil per VE. Deze indicator wordt ook aangevuld door andere officiële indicatoren.

Los van de "officiële" indicatoren die op nationaal niveau bepaald worden, bestaan er binnen de literatuur ook andere indicatoren voor energiearmoede. Zo gebruikt in België de "Barometer Energiearmoede", een studie gepubliceerd door de Koning Boudewijnstichting, de indicatoren

---

⁴³ Energiearmoede is een situatie waarbij een huishouden niet in staat is om een aanvaardbaar niveau van energiediensten (met inbegrip van verwarming, verlichting enz.) af te nemen voor zijn woning omdat het niet mogelijk is om tegen een aanvaardbare kostprijs aan deze behoefte te voldoen.

⁴⁴ Geldt als een situatie van energiearmoede: iemand die in zijn woning bijzondere moeilijkheden ervaart om over de nodige energiebevoorrading te beschikken om aan zijn elementaire behoeften te voldoen als gevolg van de ontoereikende middelen of woonomstandigheden (wet van 12 juli 2010 houdende de nationale inzet voor het milieu).

⁴⁵ Energiearmoede is een situatie waarbij de gemiddelde maandelijkse uitgaven van het huishouden voor elektriciteit en gas om zich te verwarmen alsook voor de productie van warm water een wezenlijk deel uitmaken van het gemiddelde inkomen van het huishouden (wet nr. 2050/212).

⁴⁶ De armoededrempel is vastgelegd op 60 % van het mediaan equivalent inkomen voor de hele bevolking.

"gemeten energiearmoede", "verborgen energiearmoede" en "subjectieve energiearmoede" (zie *infra*).

De studie van Trinomics⁴⁷, die in 2016 uitgevoerd werd voor rekening van het DG Energie van de Europese Commissie, heeft een overzicht van de verschillende indicatoren gemaakt. Deze studie had tot doel de bestaande indicatoren te evalueren en zo na te gaan welke ontwikkeld en geïmplementeerd zouden kunnen worden in de lidstaten om te kunnen beschikken over een vergelijkbare gemeenschappelijke basis tussen de lidstaten om hen op die manier te helpen energiearmoede te bestrijden.

In haar studie meldt en evalueert Trinomics het bestaan van 178 verschillende indicatoren voor energiearmoede. Trinomics stelt daarbij dat er in hoofdzaak twee benaderingen bestaan om energiearmoede te evalueren: de aanpak gebaseerd op de energie-uitgaven, die over het algemeen de energie-uitgaven vergelijkt met het beschikbaar inkomen ("*Expenditure Approach*"), en de aanpak gebaseerd op de perceptie van de huishoudens ten opzichte van hun capaciteit om in hun energiebehoefte te voorzien, met name de huishoudens die aangeven moeilijkheden te ervaren om aan hun basisenergiebehoefte te voldoen ("*Consensual Based Approach*").

5.1. ENERGIEARMOEDE VOLGENS DE AANPAK GEBASEERD OP DE UITGAVEN (*EXPENDITURE APPROACH*)

In het kader van de eerste aanpak (*expenditure approach*) zijn er twee methoden om de energie-uitgaven te berekenen:

- ofwel gaat het om uitgaven die door de huishoudens zelf gerapporteerd worden in het kader van enquêtes (zoals de BE-SILC-enquête van Statbel of de Huishoudbudgetenquête);
- ofwel gaat het om "benodigde" uitgaven om de woning naar behoren te verwarmen.

De pleitbezorgers van de tweede aanpak zijn van mening dat de huishoudens die in energiearmoede verkeren, niet uitgeven wat ze daadwerkelijk nodig hebben om hun basisbehoefte te dekken en bijgevolg dat de echte uitgaven die in de enquêtes vermeld worden, geen goede indicator voor energiearmoede vormen. Het is echter moeilijk om de energiebehoefte van huishoudens te evalueren. Het energieverbruik hangt immers af van tal van factoren, in het bijzonder de energie-isolatie van het gebouw, maar ook de efficiëntie van de toestellen, het aantal personen die in het gebouw wonen ... Het is dan ook niet zo eenvoudig om een precieze raming van de "benodigde uitgaven" te maken. Beide opties hebben dus voor- en nadelen.

De "Barometer Energiearmoede", die jaarlijks door de Koning Boudewijnstichting wordt gepubliceerd en die de energiearmoede in België beoordeelt aan de hand van zijn eigen indicatoren, maakt gebruik van de eerste methode, namelijk de energie-uitgaven gerapporteerd door de huishoudens in de BE-

---

⁴⁷ Voor een overzicht, zie pagina's 9 en 10, "*Selecting Indicators to Measure Energy Poverty*", Framework Contract ENER/A4/516-2014, Final Report, Trinomics, 18 mei 2016.

SILC-enquête van Statbel om de "gemeten energiearmoede"⁴⁸ en de "verborgen energiearmoede"⁴⁹ te berekenen. Volgens de Barometer werden in 2017:

- 14 % van de huishoudens werd geacht in een situatie van "gemeten energiearmoede" te verkeren: het gaat om huishoudens waarvan de energiefactuur in vergelijking met het beschikbare netto inkomen hoger is dan het dubbele van de nationale mediaan;
- 4,5 % van de huishoudens werd geacht in een situatie van "verborgen energiearmoede" te verkeren: het gaat om huishoudens waarvan de energie-uitgaven "abnormaal" laag lijken in vergelijking met hun beschikbare inkomens.

Volgens de Koning Boudewijnstichting troffen deze twee types energiearmoede dus in totaal 18,5 % van de Belgische huishoudens in 2017⁵⁰.

De huidige studie van de CREG is gebaseerd op een mix van beide methoden: voor de huishoudens die in hun woning elektriciteit *en* aardgas verbruiken, steunen de profielen van standaardverbruik van de huishoudens op gegevens van enquêtes terwijl er rekening werd gehouden met een raming van de behoeften om de profielen van standaardverbruik te bepalen voor de huishoudens die uitsluitend elektriciteit verbruiken.

De drempel van 10 % van het beschikbare inkomen na aftrek van de kosten van de woning wordt bovendien behouden voor huishoudens in energiearmoede.

Zoals hiervoor reeds werd uitgelegd, kunnen we ervan uitgaan dat de volgende percentages van de huishoudens die hun woning en warm water verwarmen met aardgas (61 % van de Belgische huishoudens) in 2018 getroffen worden door energiearmoede:

- 20 % tot 30 % van de alleenstaanden;
- 2 % van de huishoudens met twee volwassenen zonder kinderen ten laste;
- 6 % tot 10 % van de huishoudens met twee volwassenen en twee kinderen ten laste;
- 40 % tot 50 % van de éénoudergezinnen.

Uit de analyse blijkt ook dat het merendeel van de huishoudens die hun woning enkel met elektriciteit verwarmen (6 % van de Belgische huishoudens), in energiearmoede leven.

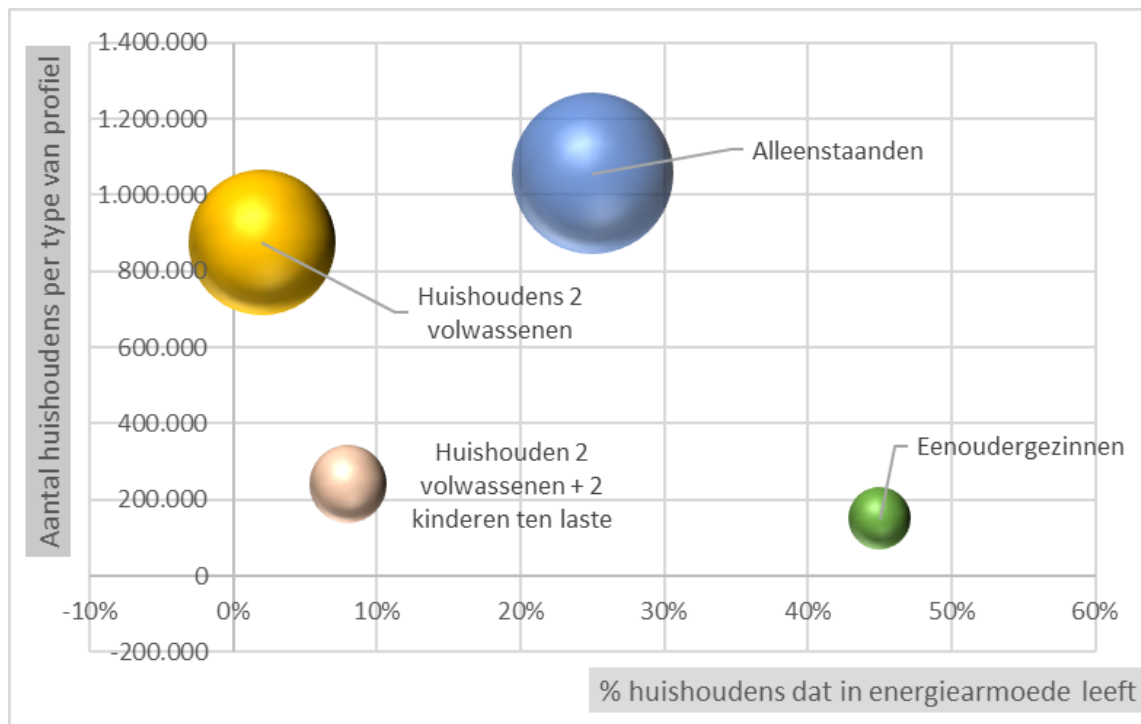
---

⁴⁸ Volgens de indicator van de gemeten energiearmoede, zoals berekend door de Koning Boudewijnstichting, zijn huishoudens in een situatie van energiearmoede die huishoudens die behoren tot de vijf inkomensdecielen met de laagste equivalente inkomens waarvan de energiefactuur in vergelijking met het beschikbare inkomen (na aftrek van de kosten van de woning) hoger is dan het dubbele van de nationale mediaan.

⁴⁹ Volgens de indicator van de verborgen energiearmoede, zoals berekend door de Koning Boudewijnstichting, zijn huishoudens in een situatie van energiearmoede die huishoudens die behoren tot de vijf inkomensdecielen met de laagste equivalente inkomens en die energie-uitgaven hebben die lager zijn dan de helft van die van de equivalente huishoudens.

⁵⁰ In zijn Barometer houdt de Koning Boudewijnstichting ook rekening met de "subjectieve energiearmoede", i.e. de indicator die het aandeel van de huishoudens weergeeft die verklaren financiële moeilijkheden te hebben om hun woning correct te verwarmen (zie hoofdstuk 6.2). In totaal schat de Koning Boudewijnstichting dat 21,7% van de Belgische huishoudens in 2017 potentieel in aanraking kwam met een of andere vorm van de 3 types van energiearmoede.

Figuur 6: Raming van het percentage huishoudens in energiearmoede voor de huishoudens die in hun woning elektriciteit en aardgas verbruiken in 2018

Bron: CREG

5.2. ENERGIEARMOEDE VOLGENS DE AANPAK VAN DE BELEVING (CONSENSUAL BASED APPROACH)

Bij de tweede aanpak, door Trinomics onder de aandacht gebracht in haar studie voor de Europese Commissie, wordt de energiearmoede geschat door uit te gaan van de huishoudens die verklaren dat ze onvoldoende financiële middelen hebben om hun woning naar behoren te verwarmen. Het is dus een subjectievere aanpak die rekening houdt met de indruk van de huishoudens, met name de perceptie die de huishoudens hebben van hun financiële capaciteit om zich correct te verwarmen. Over dit onderwerp is er op Europees niveau een indicator die gemeten wordt in het kader van de SILC-enquête van Statbel die op nationaal niveau werd uitgevoerd:

"Deze indicator meet het percentage van de bevolking die niet in staat is om zijn woning naar behoren te verwarmen" (Eurostat).

In 2018 heeft 5,2 % van de ondervraagde Belgische bevolking in het kader van de BE-SILC-enquête van Statbel geantwoord dat ze niet in staat is om zijn woning naar behoren te verwarmen.

Zoals figuur 7 aangeeft, schommelde deze verhouding van 2008 tot 2018 tussen 4,8 % (2016) en 7,1 % (2011).

Over het algemeen toont figuur 8 aan dat de subjectieve energiearmoede, met uitzondering van 2012 en 2018, nauw de evolutie van de gemiddelde courante prijs van aardgas van de laatste 10 jaar heeft gevolgd.

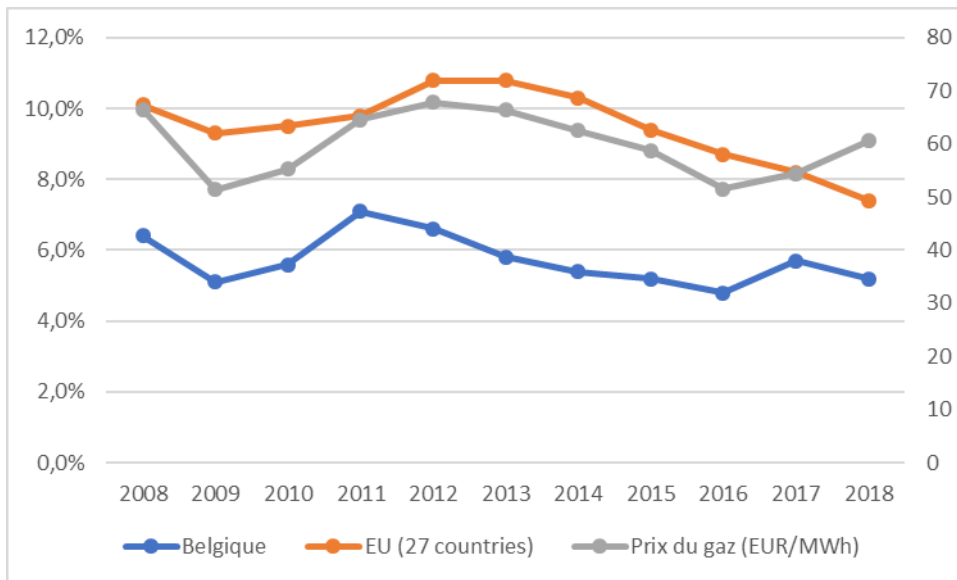
Uit de vergelijking met de Europese situatie blijkt dat de subjectieve energiearmoede in België de Europese dalende tendens sinds 2012 volgt, met uitzondering van 2017 waar ze in België stijgt terwijl ze in Europa blijft dalen.

Tabel 18: Aandeel van de Belgische bevolking dat zich niet in staat acht om zich naar behoren te verwarmen omwille van financiële redenen ("subjectieve energiearmoede") (%)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
6,4	5,1	5,6	7,1	6,6	5,8	5,4	5,2	4,8	5,7	5,2

Bron: Eurostat, Statbel

Figuur 7: Evolutie van de "subjectieve energiearmoede" in België en binnen de EU27 (linkeras) en evolutie van de gemiddelde courante gasprijs (€/MWh) (rechteras)

Bron: Eurostat (EU-SILC), CREG-berekeningen

6. CONCLUSIE

Tussen 2007 en 2018 steeg de gemiddelde *all in* elektriciteitsprijs erg consequent (+ 62 % in lopende prijzen en + 31 % in constante prijzen⁵¹). Deze toename is grotendeels te wijten aan de stijging van de distributienettarieven en van de toeslagen/heffingen. De *all in* prijs voor aardgas kende daarentegen minder grote schommelingen. Hij steeg met 27 % tussen 2007 en 2018 in lopende prijs en met slechts 2,4 % in constante prijs. Daar 61 % van de huishoudens zich met aardgas verwarmt en verwarming de grootste bron van energieverbruik van de huishoudens in de woning is, heeft de daling van de aardgasprijs tijdens de voorbije jaren, evenals, in mindere mate, de daling van de btw van 21 % tot 6 % op de elektriciteitsprijs tussen april 2014 en december 2015 het mogelijk gemaakt de totale energiefactuur van de huishoudens tussen 2012 en 2015 in toom te houden. Sinds 2016 echter is de totale energiefactuur, in het bijzonder als gevolg van de stijging van de aardgasprijs, opnieuw sterk gestegen. Tijdens de eerste 3 kwartalen van 2019 echter had de aardgasprijs de neiging sterk af te nemen, waardoor de energiefacturen van de huishoudens die in de woning elektriciteit en aardgas verbruiken zouden moeten kunnen dalen.

Het aandeel van de energiefactuur in het budget van de huishoudens verschilt sterk in functie van hun profiel. Binnen de vier in de studie geanalyseerde typologieën van huishoudens gelden alleenstaanden en de éénoudergezinnen veruit als het sterkst getroffen door het aandeel van de energiefactuur. Voor

⁵¹ Weliswaar met neutralisatie van de impact van de inflatie.

huishoudens die hun woning en sanitair water met aardgas verwarmen (61 % van de Belgische huishoudens) en die voor het overige elektriciteit gebruiken, vertegenwoordigt de factuur voor elektriciteit en aardgas, volgens de in aanmerking genomen profielen van energieverbruik:

- circa 8 % en 10 %, respectievelijk, van de beschikbare⁵² mediane netto inkomens voor alleenstaanden en eenoudergezinnen;
- en ca. 5 % van de beschikbare mediane netto inkomens voor huishoudens van twee volwassenen met twee kinderen ten laste en voor huishoudens van twee volwassenen zonder kinderen ten laste.

Dankzij het bestaan van de sociale tarieven elektriciteit en aardgas kan het aandeel van de energiefactuur ten opzichte van het budget van de huishoudens die het sociaal tarief genieten, deels binnen de perken worden gehouden. Ze zijn goed voor een vermindering met bijna 40 % van de gemiddelde gecumuleerde elektriciteits- en aardgasfacturen. Toch worden hiermee niet alle huishoudens met de laagste inkomens bereikt. Ze hangen immers af van het statuut van de personen in kwestie (begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie, begunstigden van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden ...) en niet van het inkomensniveau. Bijgevolg blijft, zelfs voor wie het sociaal tarief geniet, het aandeel van de energiefactuur in het budget van de huishoudens aanzienlijk tot zelfs heel aanzienlijk, in het bijzonder voor de huishoudens van de lagere decielen.

Hoewel het merendeel van de huishoudens zich met gas verwarmt, doet 6 % dat nog steeds met elektriciteit. Voor deze huishoudens is het aandeel van de energiefactuur *zeer* groot, ongeacht het beschouwde profiel van huishouden. Volgens de gemaakte simulaties en de beschouwde standaardprofielen van verbruik bedroeg het aandeel van de elektriciteitsfactuur:

- 15 % van de beschikbare⁵³ mediane netto inkomens voor alleenstaanden;
- 9 % van die inkomens voor huishoudens van twee volwassenen (zonder kinderen ten laste of met twee kinderen ten laste);
- en 20 % van die inkomens voor éénoudergezinnen.

We mogen er dan ook van uitgaan dat huishoudens die in dergelijke situaties verkeren, hun energieverbruik zullen gaan verminderen, ten koste van hun welzijn, waardoor ze onder de definitie van "verborgen energiearmoede" vallen.

Momenteel hebben noch België, noch de Europese Unie een precieze definitie van energiearmoede. Er is ook geen unieke Europese of Belgische indicator die het mogelijk maakt de energiearmoede te meten. Een recente studie van de Europese Commissie telde ongeveer 178 verschillende indicatoren van energiearmoede in de literatuur.

De verkennende oefening die in het kader van deze studie wordt gemaakt, laat wel toe vast te stellen dat de situatie bijzonder problematisch is voor alleenstaanden en eenoudergezinnen die behoren tot de laagste inkomensdecielen (in het bijzonder voor de huishoudens die niet vallen onder de categorieën die de sociale tarieven genieten) evenals voor zij die zich enkel met elektriciteit verwarmen. Tevens brengt de studie ons bij de raming dat, in 2018, de volgende percentages van de huishoudens die hun woning en warm water verwarmen op aardgas (61% van de Belgische huishoudens) getroffen worden door energiearmoede:

- tussen 20 % en 30 % van de alleenstaanden;

---

⁵² Na aftrek van de kosten van de woning.

⁵³ Na aftrek van de kosten van de woning.

- 2 % van de huishoudens met twee volwassenen zonder kinderen ten laste;
- tussen 6 % en 10 % van de huishoudens met twee volwassenen en twee kinderen ten laste;
- tussen 40 % en 50 % van de éénoudergezinnen (een volwassene met twee kinderen ten laste).

Dit betekent dat ongeveer 400.000 Belgische huishoudens in energiearmoede leven. Natuurlijk is dit cijfer een raming en moet het met de nodige voorzichtigheid worden benaderd, rekening gehouden met de in de studie geformuleerde opmerkingen betreffende de methodologie. Bovendien heeft dit cijfer enkel betrekking op de huishoudens die thuis gas en elektriciteit verbruiken en op de 4 typologieën van huishoudens die in de studie worden geanalyseerd. Het totale aantal huishoudens in energiearmoede in België in 2018 ligt dus veel hoger.

Tot slot merken we op dat deze studie geen rekening houdt met de huishoudens die verwarmen met stookolie (25 % van de Belgische huishoudens) of met andere verwarmingsmiddelen (hout, pellets, steenkool ...; minder dan 8% van de Belgische huishoudens). Het zou interessant zijn om in een volgende studie ook rekening te houden met hun situatie.

Meer in het algemeen willen we eraan herinneren dat deze studie het aandeel van de elektriciteits- en aardgasfactuur voor huishoudens met specifieke verbruiksprofielen voor energie analyseert. Natuurlijk hebben deze volumes en hun variatie eveneens een impact op het aandeel van de energiefactuur in het budget van de huishoudens. De energiefactuur hangt immers, naast de energieprijzen, af van het verbruikte volume dat op zijn beurt afhankelijk is van onder andere de isolatie van de woning en/of de energie-efficiëntie van de verwarmingsinstallaties. Het zou dan ook opportuun zijn om de impact van die andere factoren op het aandeel van de energiefactuur van de Belgische huishoudens, vanuit een breder perspectief, te onderzoeken.

Op basis van de gevoerde studie formuleert de CREG twee aanbevelingen.

1) Indicatoren van energiearmoede ontwikkelen om te evalueren hoeveel huishoudens in een situatie van energiearmoede verkeren, zoals vereist door de Europese Unie

In het kader van het Clean Energy Package legt de Europese Unie aan de lidstaten de verplichting op om in het kader van hun geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen een raming te maken van het aantal huishoudens in een situatie van energiearmoede⁵⁴. De CREG stelt aan de federale regering voor om nationale indicatoren van energiearmoede te ontwikkelen en daarbij rekening te houden met de richtsnoeren van de Europese Commissie, zoals nader bepaald in de Europese verordening 2018/1999. De CREG houdt zich ter beschikking van de federale regering om hieraan bij te dragen, met inachtneming van de bevoegdheden en richtsnoeren van de commissie ter zake.

---

⁵⁴ Artikel 3 van verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018: "Uiterlijk op 31 december 2019 (...) dient elke lidstaat een geïntegreerd nationaal energie- en klimaatplan in bij de Commissie. (...)

Met betrekking tot hun geïntegreerde nationale energie- en klimaatplannen handelen de lidstaten als volgt: (...)

d) zij gaan na hoeveel huishoudens met energiearmoede kampen, rekening houdend met de energiediensten voor huishoudens die nodig zijn om in de desbetreffende nationale context een basislevensstandaard te garanderen, met bestaand sociaal beleid en andere relevante maatregelen, alsook met de indicatieve richtsnoeren van de Commissie in verband met relevante indicatoren voor energiearmoede.

Indien een lidstaat op grond van de eerste alinea, onder d), en op basis van een beoordeling van verifieerbare gegevens tot de conclusie komt dat er op zijn grondgebied een aanzienlijk aantal huishoudens met energiearmoede kampt, neemt deze lidstaat in zijn plan een nationale indicatieve doelstelling op om de energiearmoede terug te dringen. (...)"

2) De steun versterken voor de huishoudens die het zwaarst zijn getroffen

Zoals de studie heeft aangetoond, worden sommige huishoudens zwaarder dan andere getroffen door energiearmoede. We denken hierbij meer bepaald aan de huishoudens die zich verwarmen met elektriciteit (en niet over zonnepanelen beschikken) alsook aan eenoudergezinnen en alleenstaanden die niet het sociale tarief genieten. Het zou interessant zijn te analyseren of, binnen de bestaande steunmechanismen, er acties zouden kunnen worden ondernomen om de steun te versterken die deze huishoudens in moeilijkheden genieten, bijvoorbeeld via de herwaardering van het Fonds Gas en Elektriciteit dat het voor de OCMW's mogelijk maakt opdrachten van sociale begeleiding en van financiële steun te verzekeren in het kader van de energielevering aan de kwetsbaarste personen.

***

Voor de Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas:

Laurent JACQUET
Directeur

Koen LOCQUET
Wvd. Voorzitter van het Directiecomité

BIJLAGE 1

De BE-SILC-enquête (bron Statbel⁵⁵ en Eurostat⁵⁶)

Inleiding

EU-SILC (EU-statistieken over het inkomen en de levensomstandigheden), is de:

"referentiebron voor de verzameling van gegevens met het oog op de opstelling van vergelijkbare statistieken over inkomensverdeling en maatschappelijke integratie in de Europese Unie. Het EU-SILC-kader voorziet in de jaarlijkse verzameling van transversale gegevens met betrekking tot een bepaald tijdstip of een bepaalde periode, met variabelen over inkomen, armoede, sociale uitsluiting, huisvesting en andere levensomstandigheden" (Eurostat).

Het wordt met name gebruikt voor de opvolging van de in aanmerking komende beleidslijnen in het kader van de open coördinatiemethode. In België heeft de BE-SILC-enquête betrekking op 6.000 Belgische huishoudens.

Samenstelling van de Belgische steekproef

De FOD Economie selecteert elk jaar ongeveer 10.000 in België verblijvende huishoudens willekeurig op basis van het rijksregister. Er wordt een steekproef in twee fasen verricht:

- er worden willekeurig 275 gemeenten van het land gekozen;
- in elk van deze gemeenten worden er lukraak een aantal huishoudens uitgekozen.

De steekproef wordt zodanig samengesteld dat de verschillende leeftijdscategorieën van de Belgische bevolking zo goed mogelijk vertegenwoordigd zijn.

De uitgekozen huishoudens hebben het recht te weigeren om deel te nemen aan de enquête. Als ze wel deelnemen, krijgen ze een vergoeding. Elk jaar telt de samengestelde steekproef ongeveer 6.000 huishoudens.

De enquête is een panelenquête. Dat wil zeggen dat de huishoudens van de steekproef 4 jaar lang gevolgd worden.

Inkomens van de huishoudens

In het kader van de SILC-enquête worden er twee begrippen gebruikt in verband met het inkomen van de huishoudens:

- het totale bruto inkomen van de huishoudens (HY010);
- het totale beschikbare inkomen van de huishoudens (HY020).

Het totale bruto inkomen van de huishoudens (HY010) wordt berekend als de som van de componenten van het persoonlijke bruto inkomen van alle leden van het huishouden:

- bruto inkomen in geld of met geld vergelijkbaar (PY010G);

---

⁵⁵ <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/plus>

⁵⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/fr/web/income-and-living-conditions/>

- bruto inkomen in natura (PY020G of PY021G);
- bruto winst of verlies uit zelfstandige bedrijfsuitoefening (inclusief royalty's), in geld (PY050G);
- pensioenen op grond van individuele particuliere regelingen (PY080G);
- sociale uitkeringen, met name werkloosheidsuitkeringen (PY090G), ouderdomsuitkeringen (PY100G), nabestaandenuitkeringen (PY110G), ziekte-uitkeringen (PY120G), invaliditeitsuitkeringen (PY130G) en onderwijstoelagen (PY140G);

+ de componenten van het bruto inkomen op het niveau van het huishouden:

- inkomsten uit de verhuur of de verpachting van gebouwen of grond (HY040G);
- sociale uitkeringen, met name gezins- en kindertoelagen (HY050G), huisvestingstoelagen (HY070G) en sociale uitsluiting, niet elders genoemd (HY060G);
- periodiek ontvangen overdrachten tussen huishoudens, in geld (HY080G);
- rente, dividenden en winsten uit de kapitaalbreng in een onderneming zonder rechtspersoonlijkheid (HY090G);
- inkomen van personen tot zestien jaar (HY110G).

Het totale beschikbare inkomen van het huishouden (HY020) wordt berekend als de som van het totale bruto inkomen van de huishoudens (HY010) min:

- de periodieke vermogensbelastingen (HY120G);
- de periodiek betaalde overdrachten tussen huishoudens, in geld (HY130G);
- de inkomensbelasting en sociale premies (HY140G).

Equivalent inkomen

Het equivalent inkomen is een maatstaf voor het huishoudinkomen die rekening houdt met de verschillen in de grootte en samenstelling van een huishouden, en is dus equivalent of equivalent gemaakt voor alle huishoudensgrootten en -composities. Het wordt gebruikt voor de berekening van indicatoren voor armoede en sociale uitsluiting.

Het equivalente inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden uit alle bronnen te delen door de equivalente grootte van het huishouden (cf. equivalentieschaal hieronder).

Equivalentieschaal

De equivalentieschaal wordt berekend met behulp van de gewijzigde OESO-equivalentieschaal. Deze schaal kent een gewicht toe aan alle leden van het huishouden:

- 1,0 voor de eerste volwassene;
- 0,5 voor de tweede en elke volgende persoon van 14 jaar en ouder;
- 0,3 voor elk kind onder de 14 jaar.

De equivalente grootte is de som van de gewichten van alle leden van een bepaald huishouden.

Equivalent beschikbaar inkomen

Het equivalent beschikbaar inkomen is het totale inkomen van een huishouden, na aftrek van belastingen en andere (transferten naar andere huishoudens), dat beschikbaar is voor besteding of sparen, gedeeld door de equivalentieschaal (cf. equivalent inkomen *supra*).

Het equivalent beschikbare inkomen wordt berekend in drie stappen.

- Eerst worden alle monetaire inkomsten opgeteld, die van elke bron door elk lid van een huishouden worden ontvangen. Ze omvatten inkomsten uit werk, investeringen en sociale uitkeringen, plus ander huishoudinkomen; belastingen en sociale premies die zijn betaald, worden van dit bedrag afgetrokken.
- Vervolgens wordt het totale (netto) gezinsinkomen gedeeld door de equivalentieschaal om de verschillen in de omvang en samenstelling van een huishouden weer te geven.
- Tot slot wordt het resulterende cijfer het equivalent beschikbaar inkomen genoemd en wordt dit gelijkelijk aan elk gezinslid toegeschreven.

BIJLAGE 2

Het sociaal tarief voor elektriciteit en/of gas wordt toegekend aan personen of huishoudens die behoren tot een van de volgende categorieën overeenkomstig de ministeriële besluiten van 30 maart 2007 "elektriciteit" en "gas" en de koninklijke besluiten van 29 maart 2012 "elektriciteit" en "gas":

- **Categorie 1: een of meerdere personen die op hetzelfde adres wonen, krijgen een of meerdere van de volgende specifieke toelagen van hun OCMW:**
  - een leefloon of met het leefloon vergelijkbare financiële steun;
  - personen ingeschreven in het vreemdelingenregister en met een onbeperkte verblijfsvergunning en die, omwille van hun nationaliteit, niet beschouwd kunnen worden als personen die recht hebben op maatschappelijke integratie;
  - een volledig of gedeeltelijk door de Staat betaalde maatschappelijke steunverlening;
  - een vooruitbetaling op de inkomensgarantie voor ouderen of een tegemoetkoming van gehandicapte.

- **Categorie 2: een of meerdere personen die op hetzelfde adres wonen, krijgen een of meerdere van de volgende toelagen van de FOD Sociale Zekerheid, Directie-generaal Personen met een Handicap (FOD SZ DGPH):**
  - een tegemoetkoming als persoon met een handicap op basis van een blijvende arbeidsongeschiktheid van minstens 65%;
  - een bijkomende kinderbijslag voor kinderen die getroffen zijn door een lichamelijke of geestelijke ongeschiktheid van minstens 66%;
  - een inkomensvervangende tegemoetkoming;
  - een integratietegemoetkoming;
  - een tegemoetkoming voor hulp van een derde;
  - een tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (enkel in Wallonië en Brussel).

- **Categorie 2B (enkel in Vlaanderen): u (of een persoon die bij u is gedomicilieerd) ontvangt de volgende tegemoetkoming via de Zorgkas waarbij de rechthebbende is aangesloten, ofwel:**
  - een zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (voorheen: tegemoetkoming voor de hulp aan ouderen).

- **Categorie 3: een of meerdere personen die op hetzelfde adres wonen, krijgen een of meerdere van de volgende tegemoetkomingen van de Rijksdienst voor Pensioenen (RVP):**
  - de inkomensgarantie voor ouderen (IGO);
  - het gewaarborgd inkomen voor bejaarden (GIB);
  - een tegemoetkoming voor personen met een handicap op basis van een blijvende arbeidsongeschiktheid van ten minste 65% (een aanvullende tegemoetkoming of een aanvulling op de inkomensgarantie voor ouderen);

- een tegemoetkoming voor hulp van een derde;
- **Categorie 4: de huurders van een sociaal appartement in een appartementsgebouw waar:**
  - de verwarming met aardgas wordt geleverd door een collectieve installatie; en
  - de woningen worden verhuurd voor sociale doeleinden door een sociale huisvestingsmaatschappij.⁵⁷

Het voornaamste criterium om het sociaal tarief te genieten is dus gebaseerd op het feit sociale tegemoetkomingen te ontvangen (in combinatie met een criterium van inkomen).

In sommige gevallen is het sociaal tarief niet toepasselijk (niet-exhaustieve lijst):

- toekenning van een tegemoetkoming van het ziekenfonds;
- toekenning van een tegemoetkoming van een verzekeringsmaatschappij;
- toekenning van een pensioen van de openbare sector;
- tweede verblijven;
- professionele klanten (bedrijven, organisaties ...);
- de gemene delen van een appartementsgebouw;
- de occasionele klanten / voorlopige aansluitingen ...

---

⁵⁷ Op de volgende websites vindt men de erkende huisvestingsmaatschappijen:

- voor Wallonië: www.swl.be
- voor Brussel: www.bghm.irisnet.be
- voor Vlaanderen: www.vmsw.be